REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA: str. Lăpușna nr. 9 — tel.: 15.50.90 REDACȚIA: București, str. Popa Rusu nr. 24 — tel.: 11.80.80

Anul XXXV
Nr. 689
1 APRILIE 1990

6 NISAN 5750
12 pag. 3,50 lei

MESAJUL DE PESAH 5750

adresat de Eminența Sa dl Șef Rabin dr. MOSES ROSEN comunităților evreiești din România

biți frați și surori,

seara întrebărilor. „MA NIȘTANA ?". n ce se deosebește ?", întreabă nu ai copiii așezați la masa de Seder. hizind bătrîna HAGADA, răsfoind ele file ale istoriei noastre, între-e, nedumeririle năvălesc în minți și iflete. Destin ciudat și plin de enig-din cea dintîi clipă a existenței sale stinul lui Israel.

entru ce ? Ma niștana ? Prin ce se ebește această seminție de toate ce-te ? De ce nu s-a născut pe propriul teritoriu, pămînt al Divinei Făgă-te și a văzut lumina zilei pe melea-străine ?".

entru ce ? Ma niștana ? Și alte po-e au fost înrobite în anumite etape dezvoltării lor, dar acesta a început a fi sclav și astfel lupta sa de eli-re națională se confundă cu cea de obire socială",

entru ce ? Ma niștana ? În definitiv, ui Israel au adus munca și sîrguința n slujba anticului Egipt. Pentru ce ură faraonică ? Doar nu aveau altă decît aceea că existau !".

entru ce ? Ma niștana ? Atîția fa-i s-au succedat de-a lungul mileni-și fiecare din ei s-a năpustit, cu în-ța lui forță, asupra acestui popor, umilit și obidit. Cum de mai tră-? Cum de n-a izbutit nici unul să-și la capăt uneltirile «soluției finale — ösung» ? Cum de dușmanii au dis-t în lada cu gunoi a istoriei și noi murim, ci trăim spre a povesti fap-lui Dumnezeu ?»" (Psalmi, 118—17). lă alte patru întrebări și am putea ontinuăm. Seara de Pesah ne dă pri-survolării spirituale a celor trei mii sute de ani de viață ai unui po-care e „Ma niștana", „altfel ca toate alte".

ליל שמרים E „noaptea de veghe". Din dintîi clipă a pășirii noastre pe că-e istoriei. am căpătat un mesaj, o une, un ideal care depășește frunta-teritoriale, care sparge zidurile ri-te între neamuri și credințe, care nu ce e oprirea în loc, care întruchi-ă numai mersul înainte. Veghe, veghe osită, ca nu cumva roata istoriei să întoarsă din mersul ei; veghe, ca cumva noroadele să adoarmă atunci faraonii le amenință; veghe fără z, ca nu cumva oamenii să înceteze pune întrebări, să se resemneze cu tatea și să n-o înfrunte trecînd-o filtrul logicii cu care au fost dă-de ATOTPUTERNICUL.

ică ne-am fi născut pe pămînt pro-, dacă n-am fi gustat din primul mo-t din „MAROR" amărăciunea împi-, n-am fi devenit purtătorii stindar-i libertății, dreptății și păcii care Tora, n-am fi atras asupră-ne mi-tiranilor și am fi dispărut și noi în ntul uitării.

ntrebări și veghe", „Ma niștana" și l Șimurim", iată sinteza itinerarului Israel, iată un răspuns care explică nitatea sa, țelurile sale. Reclădirea sfinte, împlinirea profeticelor vestiri se întîmplă sub ochii noștri, cată o împlinire a acestui destin „altfel oate celelalte". Tora, mărețele ei idei egăsesc căminul, căci „din Sion Tora porni și cuvîntul Domnului din Ie-lim" (Ieșaiahu, 2—3).

biți frați și surori,

ăvit fie Părintele Ceresc că ne-a în-nicit să prăznuim „sărbătoarea li-ății" זמן חרותנו în aceste vremuri. setele Hagadei ne mărturisesc nu nu-epopeea de demult, ci și pe cea din te zile.

Așezați în jurul meselor de Seder colective, vor fi și în acest an multe mii de evrei din această țară. Ei se bucură de toate posibilitățile de a gusta din pîin sărbătoarea. „Kol Dihfin", „Cine e flămînd să vină să mănînce cu noi", e o chemare ce aparține unor vremuri de demult. Nimeni nu e flămînd. La ospățul vieții, stăm laolaltă. Nu numai de Pesah, ci în toate zilele anului.

Fie ca Cel care pe toți ne cîrmuiește să vă dăruiască tuturor un HAG KAȘER VESAMEAH !

Dr. MOSES ROSEN
Șef Rabinul Cultului mozaic
Președintele Federației Comunităților Evreiești din România

VIZITA EMINENȚEI SALE ÎN S.U.A.

În ziua de 19 martie 1990, a avut loc la New York o ședință a Conferinței Marilor Organizații Evreiești din Statele Unite ale Americii, sub președinția dlui Seymour Reich. Au participat sute de reprezentanți ai Marilor Organizații Evreiești din S.U.A.

Dl președinte Seymour Reich l-a salutat cu căldură pe dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, subliniind marile sale merite în apărarea intereselor populației evreiești din România și ale poporului evreu.

Dl Șef Rabin a făcut o expunere asupra situației actuale a comunităților evreiești din România și a răspuns la întrebările puse de participanți. Eminența Sa și dna dr. Rosen s-au bucurat de o caldă manifestare de simpatie și deosebită recunoștință din partea întregii asistențe.

*

În aceeași zi, dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a avut o întrevedere cordială cu ambasadorul României în Statele Unite ale Americii, dl Virgil Constantinescu, cu care s-a întreținut asupra diverselor probleme la ordinea zilei.

*

Subsecretarul Departamentului de Stat al S.U.A., Lawrence Eagleburger, a avut, la 27 martie a.c., o lungă și cordială întrevedere cu Șef Rabinul României, dr. Moses Rosen. Șef Rabinul Rosen a exprimat guvernului american recunoștința pentru sprijinul și protecția acordate populației evreiești din România, în tot timpul terorii lui Ceaușescu. Numai datorită acestui sprijin, huliganii fiști și tiranului au fost forțați să întrerupă campania antisemită, cele trei mari sinagogi din București nu au fost demolate, iar Șef Rabinul personal a fost salvat.

Subsecretarul Departamentului de Stat a elogiat munca și devotamentul Șefului Rabin Rosen în slujba comunității evreiești și în sprijinul poporului român.

El a dat asigurări că și în viitor guvernul american va acorda ajutor României în calea ei spre democrație și va urmări cu interes asigurarea comunității evreiești din România împotriva oricăror eventuale încercări de reînviere a antisemitismului.

Un PURIM ca-n povești

Înțelepții noștri ne-au dăruit, între miile de comori de matură gîndire, și pe aceasta: „Ein mearvin simha besimha" („Să nu amestecați o bucurie cu alta"). Și totuși, în acest an 5750 n-am avut încotro. Cînd, la încheierea zilei de Șabat 13 Adar 5750 (10 martie 1990), am legat tradiționala „Melave Malca" (festivitatea de însoțire a reginei Șabat care pleacă) de întîmpinarea zilei de Purim care vine, seara a fost aureolată de un plus de frumusețe și de har.

În Templul Coral din București, locul tradițional de adunare a obștii, sărbătoarea de Purim a început cu citirea Meghilei, făcută de însuși Eminența Sa, dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, după care a urmat revărsarea de veselie în cadrul unui antrenant program, care s-a repetat și duminică seara, în sala de festivități din str. Popa Soare. Înaintea spectacolului a luat cuvîntul Eminența Sa, care a subliniat în special aspectul local al sărbătorii de Purim, cînd noi am fost puși, în urmă cu cîțiva ani, în fața unui hamanism modern, manifestat sub forma unor scrieri antisemite ale lui Corneliu Vadim Tudor. Domnia Sa a arătat că, în condițiile cenzurii ceaușiste, cînd i s-au refuzat cererile legitime ca justiția să-și facă datoria și să pedepsească pe cel ce proferează calomnii și insulte la adresa populației evreiești, a găsit o cale de a demasca pe acest Haman modern, publicînd în „Revista Cultului Mozaic" trei tablete de Purim, în care portretul lui Haman a fost de fapt cel al antisemitului Vadim. Eminența Sa a chemat asistența la vigilență în continuare, căci hamani mai există și vor mai exista. (Aveam să ne mai întîlnim cu această idee-avertisment în cuprinsul spectacolului, chiar în prologul semnat de Aurel Felea).

Spectacolul a debutat cu apariția unui paj (Eugen Rottner), care a venit „în mod special" ca să ne anunțe solemn sosirea reginei Ester. O situație insolită și aici: Ester este exuberanta și cea plină de talent Luiza Kohn. E doctoriță ? Artistă ? Și una și alta. Și încă ce bine ! Ca medic e o adevărată artistă și ca artistă te vindecă de toate relele. Ce mai ! Are talent și pace ! Ne-a făcut capul calendar cu „am fost odată". și „a fost odată", pînă n-am mai știut să deosebim între „Arur Haman" și „Baruh Mordehai". Și nu ne-am desmeticit decît atunci cînd, adresîndu-se copiilor dincor, i-a avertizat: „Să nu se uite !... Să nu se uite ! Căci mai sînt Hamani !... Și vor mai fi ! Iar înțelesul Meghilei să-l țineți minte și voi, copii !...". Aici m-am indignat. Ce, numai copiii citesc presa ? Noi nu citim unele publicații drăgălașe și... obiective și... independente (curat independente), care ar fi în stare să ne strîngă în brațe... pînă la sufocare ? Le citim și le răscitim pînă ni se acrește. Noroc că la terminarea spectacolului de duminică seara vom gusta doi-trei humăntașn (mai mult nu-i frumos, că te vede... „El" și nici nu-i bine, că „mărește colesterolul"). Și, în așteptarea dulciurilor de mîine, ne-am îndulcit deocamdată cu „Șalom, copii", cu „Purim Sameah" etc., etc., pînă la adorabilul „Mișenihnas Adar" semănat aici, cîndva, de un oaspete american și interpretat cu frenezie de corul de copii „Talmud Tora" condus de Izu Gott și acompaniat la pian de Ina Oncescu. Și după ei a apărut sprințarul Fritz Braun, ca să ne spună „Am probleme" (de parcă noi n-am avea) și să revină în scenă cu „Iar Haman ?", o reușită monorimă în „an" care se termină cu patru versuri-avertisment (iar avertisment): „Cît va fi vreun pămîntean / Cu un nume de Haman / Noi l-om demasca avan / Pe Haman, tot pe Haman !".

Și așa, din cuplet în cuplet, din melodie în melodie, spectacolul a evoluat crescendo, datorită unor interpreți de certă valoare, ca Sedy Glück, Leonie Waldman-Eliad, Maia Morgenstern, Rudy Rosenfeld și Luiza Kohn (cea de pe urmă a fost și cea dintîi), copios servîți de textele savuroase scrise de talentații Aurel Felea, Octavian Sava, Victor Bărlădeanu și Tania Lovinescu, puse frumos în valoare de muzica unor compozitori cu mare har, ca Aurel Giroveanu, Willy Mateescu, Edmond Deda, Mișu Iancu, H. Mălineanu și Dan Mizrahi (Ahron, ahron haviv). Dar poate oare lipsi din enumerarea de autori de texte, compozitori și interpreți minunatul Nell Cobar — cel plin de har, care e și autor și interpret, anul trecut pe pămînt și în acest an în cer, numai și numai pentru a discuta cu Șalom Alehem ? De fapt și Nell Cobar e un fel de Șalom Alehem, dar de limbă română, căci, generos cum e, idișul l-a cedat lui Șalom Alehem, să aibă și el cu ce să impresioneze (bravo, Cobar !).

Am fi nedrepți dacă n-am aduce un tribut de recunoștință și celor trei formații artistice de tineret ale Comunității (corul de copii „Talmud Tora", corul „Șira Vezimra" și formația „Menora"), care au fost la înălțime (la propriu și la figurat), atît la Templul Coral, cît și în sala din Popa Soare. Să nu uităm că ei au făcut zeci de ore de repetiții în condiții în care trebuiau să se pregătească

Eminența Sa citește „Meghilat Ester"

(Continuare în p. 6)

JACQUES COSTIN

Desen de MARCEL IANCU

Proza românească a fost mai rezistentă decît poezia la demolările avangardiste. Printre cei puţini care, totuşi, au cutezat să le întreprindă şi aici (Urmuz, Vinea, Ion Călugăru) s-a numărat şi JACQUES G. COSTIN.

Născut în 1895 la Bucureşti, a făcut parte din cercul revistei **Contimporanul**, unde publica frecvent scurte articole incisive pe teme economice şi politice. Îşi începuse cariera gazetărească la **Facla** şi **Chemarea**, deprinzînd acolo stilul pamfletar. Era cumnatul lui Marcel Iancu, fiind căsătorit cu o soră a soţiei acestuia. A ţinut, împreună cu el, o mică fermă la Budeni şi, aşa cum ne informează Al. Mirodan, ar fi dat acolo tinerilor sionişti posibilitatea să înveţe agricultura. Că era preocupat de soarta evreimii rezultă şi din articolele sale. Unul, de pildă, **Românii care se deşteaptă** (4 nov. 1922), semnalează resurecţia antisemitismului în vechile cetăţi ale Moldovei, unde-şi reluaseră activităţile pogromiste apostolii evangheliei lui Cruşevan, mai zeloşi ca oricînd. În **Contimporanul** au apărut şi majoritatea bucăţilor care alcătuiesc volumul **Exerciţii pentru mîna dreaptă şi Don Quichotte** (1930). „Jules Renard tratat în maniera Urmuz" — a spus despre ele G. Călinescu, adăugînd că ceea ce le lipseşte este personalitatea. Perpessicius le-a găsit însă fantezie şi graţie, o scriitură în „vignete", efectuată cu „migală şi artă".

Că punctul de plecare al acestor proze inteligente, care iau în răspăr banalităţile literare, servindu-ne notaţii aforistice despre universul domestic, scoase dintr-o observaţie intelectuală, ironică şi doritoare să surprindă prin devierile asociative neaşteptate, e Jules Renard nu încape îndoială. Compunerile incluse în ciclul **Abecedar** trimit direct la **Histoires naturelles. Boul**: „Agricultor în ore libere, îngraşe pămîntul... Mecena naţional pentru Grigoreşti". **Pisica**: „Iarna murmură în faţa focului dispreţul pe care i-l inspiră oamenii tot anul". **Ciinele**: „Capitalist născut prin limbă şi coadă, exploatează vanitatea şi mila". **Lebăda**: „Gîtul se întrebuinţează la gondole".

Ca şi Jules Renard, Jacques Costin aliază frăgezimii notaţiilor bazate pe observaţia directă a naturii reminiscenţe livreşti. **Plopul**: „Trăieşte din romane". **Ursul**: „Un autodidact. Serveşte în proverbe şi în exagerările vînătorilor. S-a ilustrat în basme". **Măgarul**: „Exagerat de politicos, l-a condoliat pe leul în agonie".

Nota aceasta intelectualistă o accentuează textele grupate sub titlul: **Încercări pentru restabilirea realităţii în fabulele regretatului La Fontaine.** Lecţia lor e răsturnată într-un sens sceptic, la care viaţa practică a lumii moderne conduce reflecţia. Foarte curînd furnica îi întoarce greierului vizita, cerîndu-i să cînte la o nuntă în familie. E refuzată şi la fel procedează tovarăşii acestuia, sindicalizaţi şi, prin urmare, solidari cu el. Toate insistenţele furnicii rămîn zadarnice şi ceremonia trebuie contramandată, fiindcă „NUNTA FĂRĂ LĂUTARI NU SE POATE" **(Greierul şi furnica).** Broasca este disculpată, pe nedrept a crezut-o fabulistul îngîmfată. Boul venea spre ea, dar din cauza distanţei părea „mic ca o reclamă de lapte condensat". Broasca a fost victima „unei deziluzii optice", iar La Fontaine a dat o pildă demobilizatoare despre chipul în care merită apreciată ambiţia **(Broasca şi boul).** Corbul a profitat în realitate de întîmplarea cu vulpea. El ştia că va fi lingusit, lauda „insolită şi ieftină" l-a înveselit, prin urmare distracţia „merita o brînză". La Fontaine n-a înţeles substratul faptelor la care fusese martor şi că întunecata pasăre rîde tăcut **(Corbul şi vulpea).**

Autorul susţine răsucirea moralei fabulelor prin lungi explicaţii, prefăcîndu-se a nu urmări decît restabilirea adevărului nesocotit în opera ilustrului său înaintaş. Sub masca umoristului, Jacques Costin vrea să efectueze o pictură mai realistă a naturii umane, introducînd o complexitate modernă, acolo unde spiritul clasic lucra cu caractere axate pe o singură trăsătură dominantă. Se păstrează totuşi în linia moraliştilor. Urmuz.ană e doar o anume dispoziţie pentru lunecarea pe gheaţa formulelor verbale, printr-o inerţie a limbajului eliberat de un sens logic riguros. Din proverbe sau locuţiuni interpretate **mot à mot** sînt deduse concluzii cu efecte de humor absurd. Dacă haina face pe om, croitorul preferă să treacă drept „inspirat". Nu e exclus să se creadă chiar un „creator", de vreme ce confecţionează „măcar un pantalon" **(Croitorul).** Ştiinţa i-a împărţit pe cai în specii: „Cal de lemn; Cal troian; Cal putere" **(Calul).** Pisica e cu totul lipsită de caracter. „După ce fură, se spală pe mîini" **(Pisica).** „E adevărat că nu latră ciinele care muşcă, fiind ocupat" **(Ciinele).** Soarele, „cum s-a urnit, face o pagubă, crapă de zi" **(Soarele).** Trenul „bate cîmpii" **(Trenul).**

Humoristul cochetează cu Urmuz, dar lucrează mai degrabă după tehnica veche a calambourului. Pămîntului, „după ce a fost rostogolit în toate părţile, i s-au dat doi poli ca recompensă" **(Cerul şi pămîntul).**

La capitolul **De viris illustribus**, Jacques Costin parodiază în spiritul lui Laforgue stilul biografiilor plutarhiene. Mithridate piere gustînd pîine goală, întrucît organismul său, exersat a suporta cele mai insidioase otrăvuri, nu luase şi precauţii împotriva alimentului „de toate zilele" **(Moartea lui Mithridate).** Armande, avînd, ca toţi marii oameni absorbiţi de preocupările lor teoretice, o înclinaţie inconştientă spre pornografie, a ieşit gol din baie şi a plecat aşa la plimbare. „Cu acest prilej [...] a lansat-o pe Evrica". A murit pareurgînd distrat jumătate din suliţa unui soldat roman, căruia uitase să-i răspundă cît e ceasul. „De la el ne-a rămas Sirena sau temeia cu două capete precum şi alte iluzii optice".

Don Quijote, un text mai întins care încheie cartea, e o încercare de continuare, iarăşi parodică, a faimosului roman cu acelaşi titlu. Eroul fuge din piaţa Argamasilla, unde fusese imortalizat în bronz, şi trece prin diverse aventuri edificatoare. Pînă la urmă, ducele de Bejar îl convinge să se întoarcă pe socluL părăsit. Argumentul învăţatului senior, amic cu Cervantes, e că „o statuie trebuie să rămînă o statuie". Deşi cam lungit şi lipsit de substanţă epică, textul păstrează o bună ţinută intelectuală, neînjosind ilustrul model şi reuşind să fie aproape tot timpul spiritual.

Veritabilele îndrăzneli avangardiste, Jacques Costin şi le ia în prozele botezate muzical **Diez şi becar**, unde procedează la descompunerea cuvintelor şi dispunerea literelor din care sînt alcătuite în aranjamente grafice constructiviste.

La acest capitol îl regăsim într-adevăr pe U[illegible] hrănit integral cu [illegible] şi Luminal. Cu[illegible] puteam ţine, fă[illegible] pepeni într-o m[illegible] **ealtă; Memorii** [illegible] **Wei-Hai-Wei). U[illegible] face cît doi** [illegible] Anastase, pers[illegible] familia **Algazy** [illegible] **Dragomir şi Cotă[illegible]**

Imediat după [illegible] Costin a părăsi [illegible] ca să ne vorbe[illegible] **Fundaţiilor Re[illegible]** şi 1, 1941) [illegible] **cîmpului**, fund[illegible] Jules Renard, [illegible] el nişte **Bucolic[illegible]** mai fost pe ur[illegible] pînă cînd a [illegible] aşa-zis proces [illegible] publică intentat [illegible] anului 1951 cît[illegible] acuzaţi că poart[illegible] culare ostile re[illegible] ei a figurat şi M[illegible] vechea prietenă [illegible]

În Franţa, u[illegible] emigreze după a[illegible] rat cu texte dra[illegible] Paris. Jacques C[illegible] în 1987. Între m[illegible] nepublicate s-ar [illegible] informează tot Al. [illegible] piesa într-un act [illegible] **ou la poutre** et la [illegible] film **Le congrès de** [illegible] nariul **Le mar[illegible] ou les idées d'u[illegible]** text în limba rom[illegible] mici, **Paradisul** [illegible]

OV. S. CROHM[illegible]

Călătorie spre libertate

Acesta este titlul unei videocasete despre Hagada de Pesah, realizată de Aumie şi Michael Shapiro pentru „Springboard Education Trust" din Marea Britanie. Programul înregistrat — care durează o jumătate de oră — nu se referă la textul propriu-zis al Hagadei, ci scoate în evidenţă varietatea şi ingenuitatea ilustraţiilor care însoţesc textul unor ediţii mai aparte ale acestei cărţi tradiţionale privind o pagină esenţială din istoria poporului evreu.

Caseta debutează cu scene filmate în kibuţul Be'erot Yitzhak, înfiinţat în urmă cu cincizeci de ani pe locul unde Rabbi Akiva şi alţi patru cărturari şi-au petrecut o noapte memorabilă discutînd Exodul. Acolo ei au conceput Hagada nu ca pe o simplă poveste de spus, ci şi de comentat.

Prima parte a programului se referă la manuscrisele medievale şi la primele tipărituri ale Hagadei, scoţîndu-se în evidenţă detalii de mare frumuseţe şi măiestrie artistică.

De ce oare o scenă de vînătoare ca ilustraţie la prima binecuvîntare rostită asupra paharului cu vin în Hagada aşkenază? — se întreabă comentatorul. Pentru că — răspunde tot el — în felul acesta se aminteşte copiilor de iniţialele ebraice ale paragrafelor kiduşului combinat cu havdala atunci cînd o seară de „Seder" e sîmbătă seara — (ya, ke, n, h, z) — care sună ca propoziţia germană „jag-den-haz" (vînează iepurele).

Este apoi prezentată Hagada pragheză din 1526, o capodoperă a tiparului medieval, după care putem admira o ediţie revăzută a acesteia, apărută la 30 de ani după ediţia princeps. Modificarea mică, dar deosebit de semnificativă, care apare în această a doua ediţie se datorează faptului că în acea perioadă evreii din Praga erau crunt persecutaţi şi astfel urarea LEŞANA HABA BIYERUŞALAIM (la anul la Ierusalim) ocupă un spaţiu foarte mare în comparaţie cu cel din ediţia princeps.

Vedem apoi extraordinara Hagada a oamenilor cu cap de pasăre în care — pentru a se evita reprezentarea unor personaje tipic umane — oamenilor li s-au plantat capete de păsări. Dar cel mai impresionant material apare în hagadot din sec. al XIX-lea şi al XX-lea, apărute în cele mai diverse formate şi mărimi. Dacă în sec. al XVII-lea au existat 37 de ediţii care au parvenit pînă la noi, iar în cel următor 230, trebuie să menţionăm că numărul lor a crescut apoi considerabil — 1 250 în sec. al XIX-lea şi circa 2 000 în secolul nostru.

Cea de-a doua parte a programului începe cu prezentarea unei Hagada care nu a fost realizată de evrei. Este vorba de Hagada publicată integral în numărul din 17 august 1849, în ziarul englez „The Times", aruncînd din nou asupra evreilor infama acuzaţie că se folosesc de sînge la prepararea azimei pascale, scornire care a dus la arestarea, la Damasc, a nouă evrei, cărora li s-a pus în circă această acuzaţie. Sir Moses Montefiore a pornit imediat spre capitala siriană pentru a-i salva.

■ Hagada prach[illegible] capodoperă de [illegible] fică

Cea mai impo[illegible] gada pe care o a[illegible] cea realizată la [illegible] München în c[illegible] soane rămase [illegible] ma războiului. [illegible] datînd din a[illegible] ilustrată cu o [illegible] vuri reprezentî[illegible] dul lagărelor [illegible] minare. Pasajele [illegible] text sînt interp[illegible] la adresa puter[illegible] ar fi putut face [illegible] opri acest măcel [illegible] cut nimic.

O dată cu [illegible] Israel, numărul [illegible] gadot sporeşte. [illegible] raeliene publice [illegible] Seder în supli[illegible]

Cel mai frumo[illegible] nuscris din Hag[illegible] lizat în 1984 de [illegible] care artistul a [illegible] tru ani. Este o [illegible] borată, în care [illegible] uz de o bogăţie [illegible] nici grafice şi [illegible] nele şi motive [illegible] trem de compl[illegible] riate. Aumie S[illegible] realizatorii do[illegible] turişeşte — [illegible] gada lui David [illegible] emoţii atunci [illegible] această Hagada [illegible] după părerea [illegible] mai reuşită din [illegible] artistic din ele[illegible]

■ Pagină dintr-o Hagada ilustrată din sec. al XV-lea (Franţa)

IANC[illegible]

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

escoperind Ierusalimul*

Ceea ce înseamnă Yigael Yadin pentru Masada și Hazor (prin turile întreprinse acolo și lucrările publicate, care prezintă operirile și le descifrează înțelesul) este Nahman Avigad pentru alim. Rezultatele cercetărilor sale sînt consemnate în lucrarea nită „clasică" cu titlul menționat mai sus (prima ediție în că a apărut în 1980, iar prima versiune engleză datează din cuprinzînd și analiza descoperirilor din anii 1981—1982), pe incercăm să o prezentăm.

dori să facem două re- i preliminare :
nde e știință e și contro- , mai ales în arheologie ; în foarte multe pagini ale , este firesc ca autorul să în sprijinul uneia sau al- dintre teoriile emise ante investigațiilor sale ;
Iosephus Flavius este con- t izvor de bază și multe escoperirile privind o anu- perioadă istorică vin în ul celor arătate de acest în lucrările sale „Anti- i iudaice" și „Războiul for".
eași judecată dreaptă a lui este enunțată și în ța lui Herodes (Irod) cel „pus — am putea spune drepturile sale". El este erat de autorul cărții ca ge puternic, cel mai mare ructor" din istoria poporu- reu pe pămîntul Palesti- lependent de Roma, dar du-și autonomia și ocro- radițiile evreiești și fiind e a extins raza Ierusali- și a lăsat cele mai im- nante urme (referirile la es sînt numeroase, con- ndexului alfabetic, la p. 70, . 84—95, 142, 144, 147, 149, 4).
cîteva dintre caracterizări- prinse în lucrare cu pri- Herodes : „Ca rege, He- a aspirat la glorie atît regatul, cît și pentru nu- ău... În Ierusalim Herodes at să cîștige inimile oa- r prin construirea Tem- care a depășit tot ce a terior în orașe prin mo- talitate și magnificență" -82).
tura cărții este următoa- refața (cu amănunte pri- voluția lucrărilor arheo- conduse de autor și com- echipei) ; introducerea ul săpăturilor făcute la m în decursul timpului, menționați F. de Saulcy, Warren și Kathleen ; numele acesteia din a reveni, în legătură cu ersa dintre „minimaliști" ximaliști" privind peri- orașului într-o anumită ă) ; cele șase capitole ale , intitulate : „Perioada ti Templu" ; „După dis- primului Templu" ; da celui de-al doilea " (capitolul cel mai ex- 64—193, cu 11 secțiuni, care amintim : „Reașeza- șmoneită a colinei de „Dezvoltare intensivă astia herodiană" ; „Rege- ui Herodes cel Mare" ; rsă" ; „Băile rituale evre- „Bilete de teatru, mone- rișii" ; „După distruge- ii de-al doilea Templu" ; imul bizantin" ; „În evul ; „Epilog" (o istorie suc- t Ierusalimului) ; tabel ic ; bibliografie selectivă pitole) ; index general , nume și locuri). 304 i însoțesc lucrarea, o intre ele fiind în culori. m din ideile și conclu- orului, precum și aspecte coperirile analizate :
găsit ceramică din pe- bronzului timpuriu (circa a.), deci vechimea orașu- de circa 5000 de ani. că prima mențiune espre Ierusalim este cu- n documentele descope- Tell Mardih (fosta Ebla, ul Siriei) ; pe tăbliță de scriere cuneiformă, de cul mileniului III î.e.a., denumirea „Salim", ală- Hazor, Megiddo și altele. mente egiptene, orașul e la jumătatea mileniului (sub forma Urusalim). cucerește localitatea de la iebusiți, apoi Solomon extinde hotarele orașului. Sînt expuse cele două teorii : minimalistă și maximalistă, privind limitele Ierusalimului din acea perioadă. Kathleen Kenyon, minimalistă, își modifică în parte concluziile în urma săpăturilor pe care le-a condus în anul 1960.

Cu privire la această perioadă, autorul se referă la o serie de descoperiri : vase, inscripții, urme de sigilii, figurine, parte din zidul vechi.

2. Cel de-al doilea Templu (început de hașmonei, continuat de herozi) s-a caracterizat îndeosebi, pentru domnia lui Herodes cel Mare, printr-o intensă dezvoltare („După ce romanii au supus Siria seleucidă și Pompei a cucerit Ierusalimul, în anul 63 î.e.a., Iudeea a devenit un stat vasal al Romei. O nouă eră a început în istoria Ierusalimului, marcată prin existența dinastiei herodiene și a procuratorilor romani, construirea templului lui Herodes, apariția unor noi concepții de viață, revolta împotriva Romei și distrugerea orașului", scrie autorul la p. 81).

Descoperirile echipei conduse de autor, pentru această perioadă, sînt foarte bogate, iar rezultatele amănunțit și ilustrativ expuse în lucrare — de exemplu : zidul hașmonean, ceramică elenistică, monede ale lui Ptolemeu al II-lea, Antioh al IV-lea, Alexandru Ianai, Iuda Aristobulus, Matatias Antigonus ; lămpi de ulei, mînere de vase cu inscripții, reședința regală a lui Herodes, amfore pentru vin, băi rituale (mikve), mese de piatră lucrate artistic, vase de sticlă și ustensile pentru fabricarea sticlei, mozaicuri, greutăți din piatră cu inscripții, pentru cîntărit, urme de schelete, reprezentări de menore (grafit și pe monede), capiteluri și baze de coloane, monede emise de evreii revoltați împotriva Romei, monede cu chipul lui Nero, monede emise de Herodes, „bilete de intrare" la teatru (mici piese de os, cu cifre pe ele ; s-a emis părerea că ar fi fost bilete de teatru în genul abonamentelor moderne ; potrivit altei opinii, ar fi servit unor jocuri). Din această perioadă, cea mai importantă descoperire ni se pare a fi „casa arsă", cu tot ce s-a găsit în ea ; se confirmă pe deplin arătările lui Josephus despre arderea orașului, după cucerirea de către romani. Descoperirile privind „casa arsă" sînt comparate de autor cu cele de la Pompei, deoarece viața cotidiană a fost surprinsă „pe viu" („focul pus de romani a surprins populația în case").

3. După cucerirea romană, orașul decade și chiar înființarea coloniei Aelia Capitolina — după Aelius, conținut în numele lui Hadrian — de către Hadrian, după înăbușirea revoltei lui Bar-Kohba, nu schimbă esențial situația, deoarece Ierusalimul rămîne pentru romani, „un insignifiant oraș de provincie, capitala Palestinei fiind, pentru ei, Caesaraea" (p. 207). Pentru poporul evreu însă, Ierusalimul a rămas mereu și este și azi, capitala eternă a Țării Sfinte și centrul spiritual al evreilor de pretutindeni. Nahman Avigad, cercetînd urmele cuceritorilor Ierusalimului (cîți n-au rîvnit la el și cîți nu rîvnesc și azi ?), se ocupă și de perioada cuceririi bizantine, perioadă în care vremelnicii stăpînitori construiesc aici biserici, străzi, mozaicuri, întreprind extinderea orașului. Rezultatele cercetărilor făcute de autor în această perioadă sînt remarcabile, căci au fost scoase la iveală : o parte a căii denumită Cardo Maximus (străbătea orașul de la nord la sud), biserica denumită azi, în engleză, „New Church" (biserica nouă) — construită de Justinian și pomenită de Procopius —, capiteluri bizantine, o inscripție votivă a lui Justinian (cea mai spectaculoasă dintre descoperirile privind această perioadă).

4. Pentru perioada cruciaților, autorul ne prezintă descoperirile privind construcțiile efectuate de aceștia în Ierusalimul ce devenise capitală de regat. În anul 1514, otomanii ocupă orașul pentru o perioadă de patru secole ; Soleiman Magnificul îi reconstruiește zidurile.

Pentru perioada bizantină, trebuie să menționăm importanța descoperirii, în 1884, la Madaba (Transiordania), într-o biserică, a unui mozaic reprezentînd harta Ierusalimului din secolul al VI-lea e.a., hartă de care autorul s-a servit în identificările pe care le-a făcut cu ocazia săpăturilor. Harta i-a folosit, de altfel, și pentru perioada anterioară, deoarece autorul a considerat că mozaicul reproduce orașul așa cum a fost în timpul dominației romane.

BETINIO DIAMANT

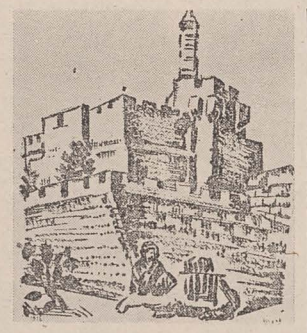

Turnul lui David

* **Discovering Jerusalem. Recent Archaeological Excavations in the Upper City.** By Nahman Avigad. Original Hebrew, 1980, First Published in Great Britain, 1984. Printed in U.S.A., 270 p.

CINEMA IDIȘ

Societatea newyorkeză „Engo Media" a început difuzarea în casete video a cinci filme ce fac parte din producția clasică a cinematografului idiș. Autorul acestor ecranizări este Joseph Green, astăzi în vîrstă de 89 de ani, importantă personalitate a creației filmice din Polonia. Între peliculele sale se află cel puțin două de o ținută remarcabilă : „Scrisoare către mama" și „Evreul cu vioara", cu Mally Picon în rolul principal. La vremea respectivă, aceste ecranizări au fost primite cu entuziasm atît de publicul polonez, cît și de presa de specialitate, bucurîndu-se, de asemenea, de aprecieri favorabile și în străinătate. Cînd i s-a propus lui Joseph Green imprimarea filmelor sale pe casetă, el și-a manifestat temerea că acestea ar putea avea, la ora actuală, un caracter de provincialism cultural și ar fi depășite ca tehnică cinematografică. Iată însă că specialiștii au fost de altă părere, apreciind că producțiile lui Joseph Green corespund ca ținută artistică și exigențelor contemporane și pot sta alături de filmele ce apar astăzi pe piața mondială.

Confesîndu-se, autorul a mărturisit că toată viața a fost preocupat să păstreze, prin creația artistică, patrimoniul de gîndire iudaică și să combată asimilismul. I-a plăcut întotdeauna să recurgă la simboluri folclorice evreiești, la tradiții specifice.

Joseph Green are meritul de a fi creat în filmele sale o galerie de tipuri de evrei cu o extraordinară deschidere spre lume, spre viață, ceea ce le conferă modernitate, fiind, ca atare, receptate și în prezent cu interes, cu emoție.

O dată cu difuzarea pe videocasete a celor cinci filme, a apărut în S.U.A. o carte sub semnătura lui Eric Goldman, intitulată : **Viziuni, imagini și visuri — trecutul și prezentul în cinematograful idiș.** Printre problemele dezbătute, autorul subliniază că înaintea creării filmelor sonore idiș a existat un cinematograf mut, destinat publicului idișofon, tratînd probleme specifice evreiești.

Totul ne privește pe toți

Afirmația aparține cunoscutului scriitor kirghiz Cinghiz Aitmatov, președintele „Comisiei Culturale și Etnice" din Sovietul Suprem al Uniunii Sovietice, care a subliniat faptul că scriitorii evrei din acea țară au acum deplina libertate de a reflecta în operele lor aspecte legate de viața evreiască, în lucrări scrise în limbile idiș și ebraică ; ei „nu vor fi stînjeniți" în aceste preocupări. De altfel, Cinghiz Aitmatov este unul dintre semnatarii Apelului adresat scriitorilor din Europa, publicat în „Literaturnaia Gazeta", în care se subliniază necesitatea unei lumi independente, fără violență, „fără prejudecăți rasiale, de clasă și de religie".

Vizitînd Statul Israel, în anul 1989, la invitația „Asociației Scriitorilor din Israel", în cadrul convorbirilor avute cu președintele Chaim Herzog, cu prim-ministrul Yitzhak Shamir și cu vicepremierul Shimon Peres, Cinghiz Aitmatov și-a exprimat speranța în reglementarea relațiilor dintre U.R.S.S. și Israel, împotriva prejudecăților și dogmelor existente încă. Cu ocazia acestei vizite, el și-a dezvăluit intenția de a publica operele mărelui scriitor evreu Chaim Nachman Bialik în „Literatura străină" — revista sovietică al cărei editor este —, urmînd ca prima apariție să fie însoțită de o prezentare a sa apreciativă asupra creației marelui poet.

Cîteva repere ale vieții și operei renumitului scriitor : s-a născut la 12 decembrie 1928, în satul Seker, unde a lucrat ca zootehnician. Apariția nuvelei „Geamilia" (1958), „cel mai frumos roman de dragoste din lume" (Louis Aragon), îl înscrie pe Aitmatov printre remarcabilii scriitori contemporani ; numeroase traduceri în limba română, începînd din anul 1962, îl fac cunoscut cititorilor români ca un subtil și lucid analist („Geamilia", „Defileul", „Ochi de cămilă", „Plopșorul meu cu bășmăluță roșie", „Adio, floare-galbenă" ș.a.). Romanul lui „O zi mai lungă decît veacul", cu profunde implicații filosofice și etice, apărut la noi în anul 1983, roman de o reală valoare socială și artistică, aduce în primplan destine încercate de cumplite chinuri, suferințe adînci, care închid însă în ele un optimism structural, o înaltă frumusețe morală. Aplecat asupra existenței oamenilor simpli, asupra preocupărilor și idealurilor lor, scriitorul evocă în acest roman-rechizitoriu, mari drame ale epocii noastre : „uciderea memoriei robilor, mai cu seamă a celor tineri printr-o cazna înfricoșătoare..." ; acești robi (mankurt) erau duși apoi departe, în stepă, ca urletele lor sfîșietoare să nu fie auzite, spre a fi transformați treptat în sclavi fără trecut și prezent. Un sumbru document al unui regim, cu toate implicațiile lui halucinante, un act de acuzare, neîngrozat, asupra totalitarismului.

EVELIN FONEA

Cinghiz Aitmatov

DONAȚIE

„Japan Shipbuilding Foundation" a donat suma de un milion de dolari Universității „Ben-Gurion" din Beer-Șeva (Israel) pentru instituirea unui fond de burse.

OPȚIUNE

În 1987, circa 27.000 de cetățeni israelieni s-au reîntors în Israel după ce au locuit în străinătate peste un an. 7.000 dintre cei care s-au întors au avut reședința în afara granițelor Israelului peste patru ani. În 1989, s-au reîntors cu 70% mai mulți israelieni rezidenți în străinătate decît în 1988.

Împotriva Turnului Babel*

La o limbă înțeleasă de toți, oamenii au visat de cînd lumea, probabil din acele timpuri imemoriale cînd triburile au intrat în contact — pașnic sau războinic — și cînd oamenii s-au lovit de bariera limbii în încercările lor de a comunica verbal cu semenii lor de altă origine. Visurile lor și-au aflat o reflectare poetică în miturile a numeroase popoare din antichitate, mai cu seamă în acele imperii în care conviețuiau conglomerate etnice dintre cele mai diverse, asemenea Imperiului otoman, în care se manifesta cu evidență faptul că limba poate constitui, simultan, un mijloc de legătură între cei de același neam și o limită de separare între neamuri.

În capitolul al XI-lea din cartea Genezei, textul biblic afirmă explicit ideea unei limbi unice primordiale și sugerează că, uniți, oamenii pot înfăptui orice și-ar pune în gînd, iar unirea se realizează prin înțelegere. Totodată, el atestă că pluralitatea limbilor de pe glob trebuie interpretată ca un blestem și o pedeapsă.

În cursul secolelor, oameni cu cele mai diverse preocupări au încercat mereu, stimulați de scopuri practice imediate sau de nobile dorințe de înfrățire a popoarelor, să construiască o limbă a întregii omeniri. Se cunosc, pînă în prezent, aproape 900 de asemenea proiecte, dar, dintre acestea, numai unul singur a reușit să devină limbă — mijloc real de comunicare. Este vorba de esperanto — limba construită de medicul evreu Ludwig Lazăr Zamenhof.

S-a născut la 15 decembrie 1859 la Byalistok, orășel din Lituania, parte a Imperiului țarist; ca și alte așezări ale regiunii, el se înfățișa ca un Babel de neamuri și limbi, în care diferențele etnice, religioase și lingvistice, suprapuse celor economice și sociale, creau o stare permanentă de tensiune și conflict. Tatăl lui era profesor de geografie și limbi moderne, iar mama — o femeie simplă, modestă și cucernică, devotată casei și celor patru copii.

Micul Lazăr a fost un elev eminent, cu înclinații literare și cu un neobișnuit de precoce talent în învățarea limbilor străine. Biografii lui notează că, încă din școală, el vorbea corect rusa, polona, germana și idiș, citea curent texte în franceză, latină, ebraică, avea cunoștințe de greacă, engleză, italiană, spaniolă. După încheierea cursurilor școlii primare, Zamenhof și-a început studiile liceale la Byalistok, continuate, în 1873, la liceul filologic din Varșovia, unde se stabilise familia.

Profund afectat de urile și persecuțiile rasiale și naționale, de opresiunea politică și de prejudecățile sociale, șocat de violența pogromurilor la care a asistat, elevul Zamenhof s-a gîndit că oamenii se dușmănesc pentru că nu pot comunica între ei și că soluția ar fi o limbă înțeleasă de toți. Această limbă ar trebui să îndeplinească două cerințe esențiale: să fie neutrală, pentru a nu jigni sentimentele naționale și să fie simplă, pentru a putea fi ușor învățată de masele largi. A încercat mai întîi să construiască o limbă artificială aprioric, pe baze logice — ca și Descartes și Leibniz —, dar fără succes. S-a oprit apoi la soluția optimă: alcătuirea unui fond lexical comun majorității limbilor europene, avînd ca nucleu termeni internaționali, completat prin atașarea de numeroase afixe, și a unui sistem gramatical simplu.

Schema limbii internaționale era gata în 1878, cînd L. Zamenhof se afla în ultima clasă de liceu. La insistențele tatălui, el renunță la preocupările lingvistice, pregătindu-se să devină medic. Și-a început studiile la Facultatea de Medicină din Moscova și le-a continuat, din 1881, la Varșovia. Din 1885 își începe practica medicală ca oftalmolog, iar în 1887 se căsătorește cu Clara Zilbernik, din Kovno. Totodată, își reia preocupările privitoare la limba internațională. Cu sprijinul bănesc al soției și al familiei ei, tipărește, în același an, primul manual al limbii internaționale, redactat în rusă, polonă, germană și franceză, și semnat cu pseudonimul Dr. Esperanto (care a devenit curînd numele noii limbi). Lucrarea a stîrnit un larg interes în țară și peste hotare, dînd impuls formării primelor cercuri esperantiste și publicării primelor reviste cu texte originale și traduceri. Confruntat cu grave dificultăți materiale, incapabil de a asigura mijloacele de trai necesare soției și copiilor, Zamenhof își mută cabinetul în cîteva orașe, revenind în 1900 la Varșovia, unde se stabilește în cartierul muncitoresc. Pacienții lui erau oameni săraci, care-i plăteau onorarii derizorii. În puținele ore de răgaz, meditînd la soarta grea a compatrioților săi, Zamenhof scrie broșura **Hillelism**, în care, pledînd pentru drepturi egale cu cele ale conlocuitorilor lor de altă origine, le cerea totodată să se comporte ca cetățeni loiali, să nu se rușinеze de apartenența lor etnică și să nu se izoleze; în acest scop, socotea el, de mare ajutor ar fi limba neutrală, care i-ar uni pe toți locuitorii unui stat, indiferent de originea lor.

În timp ce lucrarea aceasta a fost primită cu răceală sau chiar cu ostilitate, mișcarea esperantistă lua amploare. În 1905 a avut loc, la Boulogne-sur-Mer, primul congres internațional, unde lui L. Zamenhof i s-a făcut o primire entuziastă, atît de oficialități, cît și de către delegați veniți din multe țări. În aceeași vreme, în țara sa natală, războiul ruso-japonez și revoluția din anii 1905—1907 secerau mii de vieți. Îndurerat de sîngeroasele conflicte, Zamenhof publică, în 1906, la Petersburg, broșura intitulată **Humaranismo**, structurată în 12 paragrafe, în care formula nobile principii umaniste, precum: „judecă omul nu după neam, ci după fapte; o țară nu aparține unui singur neam, ci tuturor locuitorilor ei; patriotismul trebuie să se manifeste nu prin ura față de alt neam, ci prin acțiuni servind frăția umană“ etc.

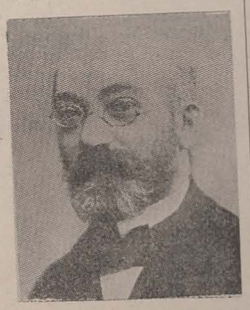

Acestui vis, acestei utopii i-a închinat el întreaga sa viață, iar mișcarea esperantistă o considera numai un prim pas în direcția realizării ei; în intenția lui, congresele esperantiste nu aveau numai scop lingvistic, ci și acela de a propaga crezul umanist. Ele s-au succedat anual, pînă la începutul primului război mondial.

Zamenhof năzuia la unirea tuturor oamenilor, nu numai sub aspect lingvistic, dar și etic, printr-o morală universală care să-i lege, indiferent de credințele lor religioase, de concepțiile lor ideologice sau politice. Proiectul unui asemenea fundament etic neutral uman urma să fie discutat la cel de-al X-lea Congres al esperantiștilor de la Paris, din iulie 1914, împiedicat însă de izbucnirea războiului.

Consecvent atitudinii sale pacifiste, în 1915, în plin conflict, bolnav trupește și sufletește, L. Zamenhof publică o **Scrisoare către diplomați** din toate țările, conținînd un apel pentru inițierea unor măsuri vizînd împiedicarea izbucnirii unui nou război — cu multe propuneri judicioase, unele înfăptuite după cel de-al doilea război mondial.

În urma agravării bolii, L. Zamenhof moare la 14 aprilie 1917.

Contemporanii l-au descris ca pe un om de mare integritate morală, cu o sănătate șubredă, dar cu o voință de fier, rațional și echilibrat, dușman al frazeologiei, stăruitor în atingerea țelurilor, timid în contactul cu publicul, răbdător și plin de înțelegere față de semeni. A fost un spirit, în același timp, visător și pragmatic, care nu voia doar să predice, ci și să propună soluții, în fond idealiste sau nerealizabile practic la vremea lui.

L. Zamenhof a creat o limbă auxiliară de circulație internațională, singura de acest tip care a rezistat probei timpului, avînd o istorie de [illegible] col; totodată, el a compus [illegible] lucrări, majoritatea în esperanto, [illegible] nuale, dicționare, eseuri, articole [illegible] vintări.

Importante pentru dezvoltarea esperanto și valoroase sub as[illegible] rar sînt traducerile, dintre ca[illegible] **Hamlet** (1894), **Revizorul** (190[illegible] (1908), **Georges Dandin** (1909), [illegible] tor al limbii ebraice, a tradus [illegible] din 1907, cărțile Bibliei; lu[illegible] prețiată ca una dintre cele m[illegible] zate traduceri, a fost publicat[illegible] dra, în 1926.

La 130 de ani de la naște[illegible] vine deci cinstită memoria [illegible] menhof, pentru tot ceea ce a [illegible] și pentru ceea ce a visat să se[illegible] pentru neclintita lui credință [illegible] sitatea și posibilitatea instau[illegible] Pămînt a păcii, dreptății și [illegible] tre oameni.

LUCI[illegible]

BIBLIOGRAFIE: Detlev Blo[illegible] **nationale Plansprachen. Eine E[illegible]** Berlin, 1985. 2. Edmund Privat, **Zamenhof.** Orelia, Australia, 19[illegible]

* Articol respins de cenzură în iunie 1989

OAMENI DE CENUȘĂ

„Noi sîntem oameni de cenușă,
venim la casele noastre,
ne așezăm în prag, mestecăm liniște,
în casele noastre stau alți oameni,
dar ei nu se simt strîmtorați
de venirea noastră, noi nu deranjăm,
și discută peste capetele noastre,
citesc, rîd, se nasc, mor,
noi nu deranjăm,
noi vorbim în șoaptă între noi,
tu ești, mamă ? tu ești, tată ?
tu ești, soră ? frate ? prietene ?
ceilalți nu ne aud,
noi nu deranjăm,
sîntem cei mai liberi oameni,
n-avem trup, n-avem oase,
n-avem morminte,
numai nume, iar
„numele se pot uita“,
spunea locatarul
despre oamenii de cenușă.

BORIS MARIAN

■ Sculptorul Robert Russin din New York a dedicat acest monument commemorării răscoalei Ghetoului Varșoviei, de la izbucnirea căreia se împlinesc, în acest ajun de Pesah, 47 de ani

DECESE

FOCȘANI. Raisner Iancu Gustav (81 de ani), **GALAȚI.** Fișer Solomon (67 de ani); Hais Bela (85); Zisu Brana (73). **GURA HUMORULUI.** Hoffman Srul (92 de ani). **IAȘI.** dr. Leder Hendler (87 de ani); Marcu Lupu (81); Moise Zis Grinberg Priva (91); Zilberman Henri (62). **LUGOJ.** Glück Dezideriu (93 de ani); Vass Șarlota (89). **ORADEA.** Acsl Milina (89 de ani); Breuer Maximilian (86); Ezri Magdalena (76); Halmos Livia (80); Kondas Tiberiu (69); Kovacs Margit (79); Roseanu Mihai (78); Rosenberg Tiberiu (76); Roth Jente (83). **PIATRA-NEAMȚ.** Adler Rebeca (83 de ani); Avram Matilda (61); Iosub Rica (59); Leibovici Izu (57); Solomon Matilda (79). **PLOIEȘTI.** Benedek Lorand (69 de ani); Ungureanu Caroleta (80). **REȘIȚA.** Fodor Lenke (80 de ani); Kulcsar Iolan (79). **ROMAN.** Rintzler Etilia (79 de ani). **SUCEAVA.** Popescu Tina (67 de ani). Romașcanu Dvoira (86); Schieber Malie (83), originară din Iași; Wagner Sonia (66); Wenkert Coloman (70), originar din Rădăuți. **SATU MARE.** Grünfeld Francisc (70 de ani); Grünfeld Zoltan (73). **SIGHETUL MARMAȚIEI.** Mănaș Maria (88 de ani). **TIMIȘOARA.** Balassa Ecaterina (81 de ani); Bihari Alexandru (40); Eberstark Emil (68); Erdös Gavrilă (75); Fischer Paulina (83); Fodor Lenke (80); Friedman Ghizela (86); Kalmann Gheorghe (72); Salamon Agneta (55); Stern György (76); Schlessinger Imre (87); Verteș Iuliu (91); Waldmann Gavrilă (80). **TG. MUREȘ.** Kappel Sarolta (82 de ani); Schneider Anna (78). **VASLUI.** Cat Dascălu Moisă (72 de ani); Sechter Ana (75).

La 4 Nisan s-au împlinit 4 ani de la dureroasa despărțire de EPSTEIN CHARLOTTE, născută Jahr — Rădăuți. O regretă sora.

Dora Weiss amintește celor ce l-au cunoscut și apreciat că au trecut 9 ani de la dureroasa dispariție a bunului său soț WEISS ISIDOR (Jutzi). Eterne regrete.

Estera Samuely anunță cu tristețe încetarea din viață, în ziua de 12 martie 1990, a dragii MINA (Minca) SEGAL care, cu mintea limpede și cugetul curat, a atins cu demnitate vîrsta de 92 de ani.

Mulțumiri conducerii Căminului-spital „Martin Băluș“ și tuturor celor care, cu devotament și competență, au susținut-o medical și moral în această ultimă parte a vieții.

Olga Mayer — soră, împreună cu fam. dr. Alice și prof. dr. Marcel Saragea, fam. Nora și Paul Marian, Blanche Saraga și nepoții din Israel, anunță cu durere încetarea din viață a dragii lor, profesoara REBECA ROȘCA, pe care nu o vor uita niciodată.

Anunțăm cu mare durere în suflet decesul mult iubitei noastre SEGALL ROSEHEL (Ruhla).

Înhumarea a avut loc la 30 martie. Fie-i în veci memoria binecuvîntată! Familia.

Edith și Sandu Savici, [illegible] familia Rottner, anunță cu d[illegible] tarea din viață a lui R[illegible] HERZL, păstrindu-i veșnică [illegible] aducîndu-i un pios omagiu.

Familia, cu aceeași durere [illegible] la 10 Nisan 5750, se implin[illegible] la decesul dr. MIȘU SONT[illegible] o rară bunătate și nobleț[illegible]

Neuitate amintiri și profu[illegible] la trecerea a zece ani de la [illegible] despărțire de tatăl nostru [illegible] din Brăila. Copiii.

Cuvintele nu pot exprima [illegible] care o port în suflet de [illegible] 18 Adar (15 martie) am com[illegible] despărțire de bunul meu [illegible] CATZ. Soția care îl regretă.

La 4 Nisan 5750 s-au implin[illegible] de la dureroasa despărțire [illegible] și iubita noastră soție, ma[illegible] ILIE SALI — Tg. Neamț. [illegible] pios omagiu.

Profund îndurerați anunț[illegible] din viață, la 18 martie 19[illegible] rei ISOCIANU RAȘELA, [illegible] mai bună și sinceră soție, [illegible] nică.

Nu o vom uita niciodată!

Delegația N.D.I. în cabinetul Eminenței Sale

VIZITE

În perioada 26—28 februarie a.c., un rup al secției „National Allocation Mison", din cadrul lui „United Jewish ppeal", format din 30 de persoane, sub onducerea domnului Tiller Norman, a izitat comunitatea noastră.

Grupul, însoțit de dl. dr. Zwi Feine, rectorul programului „JOINT" pentru omânia și de conducătorii instituției astre, a vizitat sectoarele de bază și ezămintele F.C.E., manifestînd, pe lîngă n deosebit interes, totala adeziune față e programul edificat de către F.C.E., ub directa îndrumare și conducere a minenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses osen, pentru ajutorarea populației evreești.

De asemenea, oaspeții au participat la seară de cîntec evreiesc, rămînînd rofund impresionați de larga paletă a ctivităților de educație și cultură iudaică a tineretului nostru.

O delegație a Institutului Național Democratic (N.D.I.) din S.U.A., condusă de dl. Kenneth Vollach, vicepreședinte, a fost primită de dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, în ziua de 12 martie a.c.

Delegația s-a întreținut cu dl Șef Rabin asupra situației actuale a comunității evreilor din România și asupra părerii D-sale în legătură cu viitoarele dezvoltări după Revoluția din decembrie 1989.

Convorbirea a decurs într-o atmosferă cordială.

Din delegație au mai făcut parte: Mark Siegel, Karen Clark ,James King, Christopher Mosher, Charles Baker, Dalena Whright.

*

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a primit, marți 13 martie a.c., vizita Excelenței Sale dl dr. Klaus Terfloth, ambasadorul R. F. Germania la București.

Întrevederea a decurs într-o atmosferă cordială.

culturale de prietenie

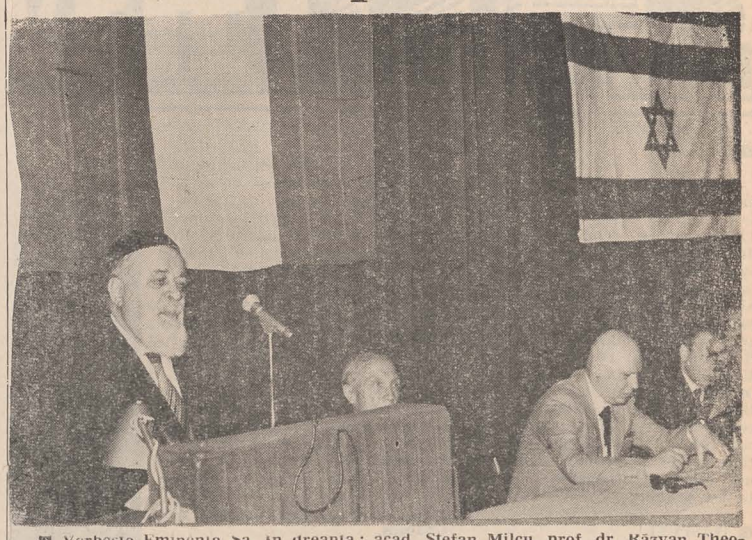

Vorbește Eminența Sa. în dreapta: acad. Ștefan Milcu, prof. dr. Răzvan Theodorescu, ambasadorul Zvi Mazel

Din cuvîntul ambasadorului Zvi Mazel

Azi, duminică 11 martie, în întregul Israel se sărbătorește Purimul, amintind de căderea unui tiran care a încercat să nimicească poporul evreu acum 2 500 de ani. Și aici, în România, mai stăruie încă ecoul marii revoluții populare, care a dus la căderea acelui dictator care a tiranizat poporul său atît de mult timp. Este în aceasta un simbol, o similitudine de situații care n-ar trebui să-i scape nimănui. Dar paralelismul în istorie nu se oprește la aceasta. Cu revoluția se deschide o pagină nouă în ce privește relațiile dintre Bucureștiul [illegible] cunoaște la [illegible] mânesc. Să reamintim, de pildă, că dansul nostru național este Hora.

O dată cu crearea Statului Israel în 1948, a început o fază nouă și relațiile s-au instituționalizat, aceasta în pofida grelelor condiții politice care împiedicau schimburile și contactele între români și străini. Prezența în Israel a cetățenilor veniți din România, al căror număr ajunge acum la aproape 400 000 și care încă și azi se interesează de aproape de această țară, a acționat ca un catalizator. Știrile din România au întotdeauna o rezonanță deosebită în Israel.

În comunitățile noastre

În ziua de duminică 25 martie a.c. au avut loc adunări generale la Comunitățile evreiești din Oradea și Satu Mare, în prezența dlui av. Emil Șechter, primconsilier al Federației Comunităților Evreiești din România.

A luat parte aproape unanimitatea enoriașilor evrei din fiecare comunitate.

După transmiterea către enoriașii evrei a unui salut călduros din partea Eminenței Sale dnul Șef Rabin dr. Moses Rosen, dl avocat Emil Sechter a făcut o succintă prezentare, la ambele adunări generale, cu privire la activitatea Federației și la sarcinile ce stau în fața comunităților evreiești din România, ținînd seama de condițiile de libertate create de Revoluția din decembrie 1989.. cuvîntul mai mulți enoriași, și anume:

La Oradea, au luat cuvîntul mai mulți enoriași, și anume: dnii Rosenzweig Alexandru, Kleinman Ludovic, Polak David, Marcovici Ștefan, Varadi Ștefan, Freundlich Mihai, Freund Lazăr, dr. Mozes Carol, Șerban Iosef și dnele dr. Dorian Edit și Rosenberg Sabina.

În urma discuțiilor purtate și cu aprobarea tuturor celor prezenți, a fost reorganizat comitetul de conducere al Comunității Evreilor din Oradea, în felul următor: dr. Kövari Petru — președinte, Jungreisz Andrei, Rosenberg Iulian, Rosenzweig Alexandru, Mezei Gh., Șerban Iosef și Steiner Ladislau.

De asemenea, mai fac parte din comitet, din oficiu, dnii: Freund Lazăr — secretar, Herșcovici Victor — contabil-șef, dr. Blum Ladislau — șeful oficiului juridic și Freundlich Mihai — șeful serviciului Bunuri.

A luat cuvîntul apoi dl dr. Kövari Petru, care a mulțumit pentru încrederea acordată și a promis că va depune eforturi pentru a corespunde sarcinii încredințate.

La Satu Mare, după expunerea făcută de dl av. Emil Șechter, au luat cuvîntul: dna dr. Nimer Regina și dnii av. Tecei Nicolae, dr. Nimer Ladislau, Barbu Ștefan, Gros Silviu, Roth Mauriciu, dr. Stein Wilhelm, Mandel Iosif, Schvartz Mauriciu, Klepner Paul.

În urma discuțiilor purtate a fost reales, provizoriu, ca președinte al comitetului de conducere al comunității, dl. Fabian Alexandru, urmînd ca întregul comitet definitiv să fie ales la o viitoare adunare generală.

Vorbitorii, atît cei din Oradea, cît și cei din Satu Mare, au rugat pe dl av. Emil Șechter să transmită dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen urări de sănătate și respectuoase mulțumiri pentru sprijinul permanent pe care îl acordă comunităților evreiești din această țară.

Căminul „Martin Bălus"—pagini de jurnal

CEEA CE AM VĂZUT LA PĂRINȚI AM PRELUAT ȘI EU"

Rep.

„Acum cîteva zile l-am sărbătorit pe Moise Leiba, mașghiah și gabai al nagogii noastre, cu prilejul împlinirii umoasei vîrste de 80 de ani" — îmi ărturisesc dnii Charles Crupariu, director, și Sorin Iulian, director adjunct Căminului de bătrîni „Martin Bălus".

De la sărbătorit aflu că, acum 23 de i, a fost trimis de conducerea Federaii să supravegheze aplicarea regulilor rutului la vila „Rozmarin", din Preal, unde erau cazați un grup de evrei ligioși din Franța. „În 1971, cînd s-a schis Restaurantul ritual al Comuniții Evreilor din București, am fost pril mașghiah acolo, își amintește dl Le. Din '44 pînă în '54 am fost președine unei sinagogi din București, și, după chiderea ei, am trecut la Sinagoga albim». Concomitent cu demolarea asteia, mi s-a demolat și locuința. Mă am într-o situație grea. M-am adresat nducerii Federației, care mi-a propus lucrez la Căminul «Martin Bălus» ca așghiah și gabai, primind adăpost în inită. Am acceptat imediat și sînt bucuis că pot asigura hrana rituală a asisnilor. Sinagoga funcționează zilnic. Și, edeți-mă, nu-i ușor să stai în picioare, la altar, o oră — o oră și jumătate, la anii mei".

„Vă doresc să vă bucurați de aceeași oiciune fizică și intelectuală pînă la 120 de ani" — îi urez.

Nu e o urare formală. Într-adevăr, octogenarul din fața mea e plin de vitalitate. Stau de vorbă cu el și nu încerc sentimentul „clasic" pe care-l am în fața unei persoane de vîrstă înaintată. Impresia mi-e întărită de interesul, de deschiderea spre frămîntările vieții social-politice de azi, manifestate în discuție.

„Acasă am primit o educație religioasă — continuă dl Leiba. La Talmud Tora am învățat de la 5 la 15 ani. Ceea ce am văzut la părinți am preluat și eu".

REVEDERE DUPĂ 45 DE ANI

Iacob Glisaru s-a născut în 1914, la Herța, Basarabia, în prezent — R.S.S. Moldovenească. După intrarea trupelor lui Antonescu în Basarabia, a fost deportat în Transnistria.

„Cînd m-am întors din deportare, am început să mă interesez de restul familiei — își amintește el. Am aflat că părinții muriseră. Un frate și o soră au ajuns, după multe încercări, în Eretz Israel. Despre una din surori nimeni nu știa nimic. Trăia oare? Plecase din țară? Era aici? Întrebări fără răspuns, care m-au frămîntat de-a lungul atîtor ani de căutări zadarnice. Ajunsesem să-mi pierd orice speranță.

De la revenirea din lagăr pînă acum un an, am fost ceaus la Sinagoga Mare din Focșani. Suferind, ajuns la o vîrstă cînd îmi venea din ce în ce mai greu să-mi port singur de grijă, am făcut cerere de internare în cămin. În scurt timp am primit aprobarea. Acum două săptămîni, ajutînd la lipirea adreselor cu invitații de Purim, am descoperit această destinatară".

Scoate din buzunarul vestei o hîrtie împăturită. O desface cu evlavie. Citesc: Glisaru Coca, str. Vigoniei 8, sc. C, et. 4, ap. 84, cod. 75401, sector 5, Loco.

„Să fie o coincidență, m-am gîndit, cum s-a întîmplat în atîtea rînduri? Dar dacă...? Nici nu cutezam să sper, să nu culeg o nouă decepție. Totuși, nu reușeam să-mi reprim emoția. A doua zi m-am dus la această adresă. «Cine e?», am auzit vocea; părea să fie a surorii mele. Dacă era numai părere? M-am recomandat. Am auzit zgomotul cheii răsucite în broască. În prag — o femeie în vîrstă (în amintirea mea o vedeam numai tînără), cu fața marcată de suferință. Dar ochii nu mă puteau înșela. Ochii nu îmbătrînesc. Erau ai surorii mele".

Lui Iacob Glisaru i se frîng cuvintele. Șade în fața mea și tace. O tăcere demnă. E un om peste care au trecut prea multe dureri pentru ca, în fața unei nemaisperate revederi, după 45 de ani, să nu știe să-și rețină plînsul. O bucurie cu lacrimi (nevărsate de Iacob Glisaru, dar potențat prezente).

Încă o minune de Purim...

C. DVIR

FELICITĂRI

La 3 aprilie a.c., își ia rămas bun de la Comunitatea noastră, făcînd Alia în Israel, dl Isac Ledeanu, dirijorul corului Templului Coral din București.

Atras de tînăr de muzica sinagogală, a cîntat, timp de 26 de ani, în corul Templului Sefard din localitate, fiind concomitent și membru al Ansamblului coral al Operei Române. Din anul 1974, a fost dirijor al corului Templului Coral, unde s-a străduit să facă față cu succes cerințelor specifice serviciului divin curent, solicitărilor legate de turneele de Hanuca prin diferite comunități din țară, precum și altor acțiuni de acest gen.

Conștiincios, sobru și corect în întreaga sa activitate, dl Isac Ledeanu și-a cîștigat un bun renume în munca sa și a fost apreciat ca atare.

Conducerea Federației Comunităților Evreiești și Comunitatea Evreilor din București îi mulțumesc și îl felicită pentru munca depusă aici timp de peste 40 de ani, urîndu-i mult succes în activitatea viitoare.

În căutarea rudelor

Urmașii neamului THACI din zona satului VADURASCO, Republica Sovietică socialistă Moldovenească (U.R.S.S.), care au emigrat începînd cu anul 1930, sînt rugați să fie anunțați că au o rudă în ROMÂNIA, în persoana lui MESAROȘ VASILE, fiul lui RAISA THACI, născută la VADURASCO în 1916, fiica lui ROMA SCHOLNIC (fiică de rabin) și a THACI GHERSCOVICI (farmacist).

Încercările mele de a-i găsi nu au dat rezultat pînă acum.

În caz pozitiv, rog a fi căutat la adresa: Sbîrnea Vasile, str. Viesparilor nr. 48, sector 2, București, tel. 51.53.41 (între ora 20—21).

Împotriva Turnului Babel*

La o limbă înțeleasă de toți, oamenii au visat de cînd lumea, probabil din acele timpuri imemoriale cînd triburile au intrat în contact — pașnic sau războinic — și cînd oamenii s-au lovit de bariera limbii în încercările lor de a comunica verbal cu semenii lor de altă origine. Visurile lor și-au aflat o reflectare poetică în miturile a numeroase popoare din antichitate, mai cu seamă în acele imperii în care conviețuiau conglomerate etnice dintre cele mai diverse, asemenea Imperiului otoman, în care se manifesta cu evidență faptul că limba poate constitui, simultan, un mijloc de legătură între cei de același neam și o limită de separare între neamuri.

În capitolul al XI-lea din cartea Genezei, textul biblic afirmă explicit ideea unei limbi unice primordiale și sugerează că, uniți, oamenii pot înfăptui orice și-ar pune în gînd, iar unirea se realizează prin înțelegere. Totodată, el atestă că pluralitatea limbilor de pe glob trebuie interpretată ca un blestem și o pedeapsă.

În cursul secolelor, oameni cu cele mai diverse preocupări au încercat mereu, stimulați de scopuri practice imediate sau de nobile dorințe de înfrățire a popoarelor, să construiască o limbă a întregii omeniri. Se cunosc, pînă în prezent, aproape 900 de asemenea proiecte, dar, dintre acestea, numai unul singur a reușit să devină limbă — mijloc real de comunicare. Este vorba de esperanto — limba construită de medicul evreu Ludwig Lazăr Zamenhof.

S-a născut la 15 decembrie 1859 la Byalistok, orășel din Lituania, parte a Imperiului țarist; ca și alte așezări ale regiunii, el se înfățișa ca un Babel de neamuri și limbi, în care diferențele etnice, religioase și lingvistice, suprapuse celor economice și sociale, creau o stare permanentă de tensiune și conflict. Tatăl lui era profesor de geografie și limbi moderne, iar mama — o femeie simplă, modestă și cucernică, devotată casei și celor patru copii.

Micul Lazăr a fost un elev eminent, cu înclinații literare și cu un neobișnuit de precoce talent în învățarea limbilor străine. Biografii lui notează că, încă din școală, el vorbea corect rusa, polona, germana și idiș, citea curent texte în franceză, latină, ebraică, avea cunoș-

serbări de Purim, am avut senzația unei stări deosebite care a marcat serbarea din acest an.

Să începem cu... începutul. De obicei, pregătirea programului de Purim demarează imediat după Hanuca. Anul acesta (5750), festivitatea de Hanuca era programată la Brașov pe data de 21 decembrie 1989. La ora 17, cînd se și adunase lumea în Templul din Poarta Schei nr. 27 și serbarea trebuia să înceapă, s-au auzit bătînd clopotele bisericilor din oraș și primele împușcături. A doua zi s-a prăbușit dictatura. Festivitatea de Hanuca a fost amînată, dar a avut totuși loc. Cu întîrziere, însă în condiții demne de sărbătoarea luminilor și a luptei pentru libertatea de conștiință.

Pornind din start cu „întîrziere", și festivitatea de Purim a cunoscut o amînare, desfășurîndu-se cu o săptămînă după 14 Adar (la 18 martie).

În felul acesta a fost posibilă participarea activă și de mare succes a unora dintre protagoniștii spectacolului de Purim de la București (Nell Cobar, Sedy Glück, Leonie Waldman-Eliad și Maia Morgenstern), precum și a unui grup de tineri din formația „Șira Vezimra" (Luiza Kohn, Janette Florian-Rozner, Rodica Lazarovici, Cornelia Grigorescu, Andy Căciularu, Amedeo Gott, Andrei Florian), sub conducerea dlui Izu Gott.

Spectacolul a fost deschis prin „cuvîntul de salut" rostit de... Miriam Hirsch (3 ani), după care președintele comunității, ing. Tiberiu Roth (realizatorul spectacolului) i-a salutat pe cei prezenți. În anii trecuți, unicul beneficiar al acestui act de politețe era inspectorul județean pentru culte. Mai mult nu era „politic". În anul acesta, lista oaspeților a fost copleșitoare: reprezentanții autorităților locale, în frunte cu primarul județului (dl conf. ing. Fl. Crizbășan), președintele C.M.U.N. (dl Gheșa), conducerea Universității din Brașov, conducătorii organizațiilor naționalităților conlocuitoare, reprezentanți de frunte ai unor partide politice și ai unor culte, ai presei locale, personalități ale culturii și științei brașovene.

neutrală, care i-ar uni pe toți locuitorii unui stat, indiferent de originea lor.

În timp ce lucrarea aceasta a fost primită cu răceală sau chiar cu ostilitate, mișcarea esperantistă lua amploare. În 1905 a avut loc, la Boulogne-sur-Mer, primul congres internațional, unde lui L. Zamenhof i s-a făcut o primire entuziastă, atît de oficialități, cît și de către delegați veniți din multe țări. În aceeași vreme, în țara sa natală, războiul ruso-japonez și revoluția din anii 1905—1907 secerau mii de vieți. Îndurerat de sîngeroasele conflicte, Zamenhof publică, în 1906, la Petersburg, broșura intitulată **Humaranismo**, structurată în 12 paragrafe, în care formula nobile principii umaniste, precum: „judecă omul nu după neam, ci după fapte; o țară nu aparține unui singur neam, ci tuturor locuitorilor ei; patriotismul trebuie să se manifeste nu prin ura față de alt neam, ci prin acțiuni servind frăția umană" etc.

program de trei ore, la încheierea căruia publicul ar mai fi dorit să se continue. În prima parte — o suită de rugăciuni, psalmi, binecuvîntări și cîntece, potrivite tradiției de Purim, interpretate de corul B'nei Milu, al cărui dirijor, talentatul muzician Martin Iacob, a avut contribuții notabile și ca solist vocal.

Textele, traduse în limba română, au fost recitate cu patos și emoție de copiii de la Talmud Tora, a căror participare la reușita spectacolului a fost esențială. Au cîntat, au recitat, au spus glume și au dansat de la început și pînă la sfîrșit. Prima parte a programului s-a încheiat cu un fel de... „Cetire a Meghilei" (Sergiu Solomon, Doru Gomboș, Adina Ganz-Munteanu, Marius Rozner), care s-a racordat în mod fericit cu o „casetă" bucureșteană, pusă la punct la fața locului cu ajutorul dlui Harry Eliad și care, evident, s-a bucurat de un succes binemeritat în fața publicului brașovean.

Un monolog scris și interpretat cu aplomb de ing. Iunius Ray a completat „caseta". Ultima parte a spectacolului, care a debutat cu cîntecul „Ki miție", a fost o demonstrație de mare frumusețe a dragostei pentru Israel, țara reclădită a poporului evreu.

Au fost momente de mare emoție umană și artistică (protagoniștii: Iris Harea, Adina Ganz-Munteanu, Roby Roth, Alma Dincă, Andra Colceriu, Cristian Dumitriu, precum și bucureștencele Luiza Kohn, Janette Rozner, Rodica Lazarovici).

Spectacolul s-a încheiat într-un entuziasm general, cu un potpuriu de cîntece și dansuri în care brașovenii și bucureștenii s-au întrecut pe sine.

În presa locală au fost publicate articole elogioase. Televiziunea brașoveană a transmis marți 20 martie un reportaj despre spectacol. În momente de regretabilă tensiune naționalistă, cu accente șovine, această întîlnire multinațională de Purim a fost benefică și dătătoare de speranțe. Ce să mai zicem? A fost un Purim neobișnuit!

Coresp.

Aplauze de Purim, în sala din Poșta Soare

IAȘI

Sărbătorirea publică a Purimului 5750 a avut loc la Iași în seara zilei de 15 martie. Deși cu întîrziere, Haman și-a găsit și aici binemeritatul sfîrșit.

În deschidere președintele comunității, dl dr. S. Caufman, a arătat unele trăsături comune Revoluției din decembrie 1989 și eliberării din coșmarul altui genocid pe care-l evocăm de Purim.

Un grup de eminente actrițe de la T.E.S. din București au prezentat un colorat program **ad-hoc**, în regia maestrului H. Eliad. Sedy Glück, Leonie Waldman-Eliad, Maia Morgenstern și dr. Luiza Kohn au încîntat numerosul public prezent în Sinagoga Mare.

Corul și orchestra Talmud Tora din Iași, sub bagheta dirijorului Izu Gott, au prezentat un program de cîntece ebraice și idiș, fiind răsplătiți cu vii aplauze.

În final, bucuria spirituală a fost completată de una materială. Fiecare din cei prezenți a putut degusta tradiționalele hamântașn produse de Restaurantul ritual al comunității. Deci, un tradițional Adar vesel.

I. K.

CLUJ

În seara zilei de 10 martie și în dimineața zilei de 11 martie a.c., la Casa de rugăciuni „Ohel Moșe" un număr mare de enoriași au participat la citirea Meghilei cu ocazia sărbătorii de Purim 5750.

În după amiaza de 11 martie, începînd cu orele 17, a avut loc, la restaurantul ritual din localitate, o festivitate la care, de asemenea, au participat un număr mare de enoriași, împreună cu familiile lor. Dr. Nicolae Kertesz, președintele comunității, a dat citire unui text privind însemnătatea zilei de Purim.

Cu ocazia manifestărilor sus-arătate, corul „Talmud Tora" a prezentat un program artistic adecvat, foarte apreciat de cei prezenți.

EMANOIL TISCHLER,
consilier

SUCEAVA

Duminică 11 martie 1990, sala de festivități a comunității noastre a devenit neîncăpătoare, enoriașii venind în număr mare la serbarea de Purim 5750/1990.

Domnul Petrariu Șoil, vicepreședintele comunității, a rostit cuvîntul de deschidere, iar dna profesoară Fani Herman a prezentat o „Povestire de Purim". Apoi corul „Talmud Tora", condus de dna Zetta Wagner, avînd ca solist pe talentatul Daniel Blumenfeld, a interpretat un frumos program de cîntece de Purim în limbile idiș și ivrit.

Răsplătiți cu aplauze prelungite au fost și tinerii Wagner Odette, Lozneanu Albert și Dalia Gold ,care au recitat poezii ocazionale.

S-au servit tradiționalele hamântașn.

De asemenea, au fost trimise acasă, tuturor asistaților nedeplasabili, pachete cu Purimgreit.

Coresp.

BOTOȘANI

Ca în fiecare an Comunita[illegible] a asigurat sărbătorirea zilei de [illegible] sala de festivități. Peste 100 [illegible] ai comunității au participat la [illegible]te. Președintele comunității, [illegible] a vorbit despre semnificația [illegible] iar corul „Șir Hașalom", dirij[illegible] Sami Steckelberg, a prezentat [illegible] program artistic.

A avut loc și un concurs [illegible] Publicul s-a delectat cu tra[illegible] „humântașn" preparate la res[illegible] ritual al comunității, iar persoa[illegible] deplasabile, ca și tuturor a[illegible] s-au trimis acasă asemenea [illegible]

DOROHOI

Nici în acest an comunita[illegible] cruțat eforturile pentru asigura[illegible] program cît mai atractiv la [illegible] Purim. N-au fost neglijați nici [illegible] din căminul local. Corul com[illegible] prezentat un program reușit, a[illegible] nalul restaurantului ritual s-a [illegible] în prepararea tradiționalelor [illegible] Purim.

GALAȚI

Membrii comunității evreiești [illegible]lați au participat, sîmbătă 13 A[illegible] la sărbătorirea zilei de Purim [illegible] citit Meghilat Ester, iar prese[illegible]munității, dl ing. A. Faust, a v[illegible]pre semnificația acestei sărbăto[illegible] Talmud Tora a interpretat un program de cîntece ocazionale. [illegible]zenți li s-au oferit tradiționale[illegible]tașn.

RĂDĂUȚI

Președintele comunității, Sim[illegible]ter, a vorbit despre importanț[illegible]rii. A urmat un program de [illegible] Purim și muzică hasidică. Into[illegible]gram a fost înregistrat pe vide[illegible] fie și ca să se știe că și la Răd[illegible]munitatea își trăiește viața, de[illegible] urmă cu peste zece ani un [illegible]rican, cam excentric, cam [illegible]grafiase acolo o înmormîntare [illegible] fotografiei explicația: „Ultimii [illegible] Rădăuți". Oare în America [illegible] înmormîntări? Și mai sînt [illegible] de evrei. La Rădăuți sînt cea[illegible] de 6 milioane, dar, atîția [illegible] adună la sinagogă zilnic, se s[illegible] Șabatul, Pesah, Șavuot, Hanu[illegible] se cîntă în idiș și ebraică, exis[illegible] Tora etc.

STÎNGA:

Leonie Waldman-Eliad, Rudy Rosenfeld, Sedy Glück

DREAPTA:

Maia Morgenstern, Fritz Braun, Nell Cobar

Constituirea Asociației culturale de prietenie ROMÂNIA—ISRAEL

După cum am anunțat în numărul precedent al revistei noastre, duminică 11 martie a.c., a avut loc la București constituirea Asociației culturale de prietenie România—Israel.

Un mare număr de oameni de știință, scriitori, artiști, personalități proeminente din diferite domenii de activitate au ținut să ia parte la acest eveniment important și și-au exprimat adeziunea la crearea Asociației, promițînd să-și aducă o contribuție activă la realizarea scopului ei de întărire a relațiilor de prietenie dintre cele două țări și popoare.

Publicăm în continuare extrase din cuvintările domnilor: Șef Rabin dr. Moses Rosen, acad. prof. dr. Ștefan Milcu și Zvi Mazel, ambasadorul Statului Israel în România — președinți de onoare ai Asociației, ca și din cuvintările domnilor: prof. univ. Răzvan Theodorescu — președintele Asociației și Victor Bârlădeanu, scriitor, secretarul ei general.

Vorbește Eminența Sa. în dreapta: acad. Ștefan Milcu, prof. dr. Răzvan Theodorescu, ambasadorul Zvi Mazel

Din cuvîntul Eminenței Sale

Se vor împlini curînd 42 de ani de id dorul nostru multimilenar a deve- realitate vie, de cînd rugile noastre rbinți din zori și pînă în noapte s-au plinit. Ne-am întors în Țara Sfîntă, -am regăsit în Sion și în Ierusalim. atul Israel a renăscut la 15 mai 1948. Atotputernicul a vrut ca numai după lună de zile, la 16 iunie 1948, adunare rabinilor și președinților de comuități din țară să-mi încredințeze sfînta siune de păstor al iudaismului din Rânia.

Cînd privesc înapoi spre acești 42 de i și văd, totodată, această adunare la re au venit corifei ai științei, ai scrilui, ai artei și culturii românești, spre întemeia o asociație culturală de prieie România-Israel, cînd sufletul meu, uduit de emoții, caută cuvintele potrite spre a-mi exprima simțămintele, tot „Cartea Cărților", tot în străvechiul alm, în eterna operă a bardului iuismului, David, găsesc versetul povit.

„De te voi uita, Ierusalime, uitată -mi fie dreapta; lipească-mi-se limba cerul gurii de nu te voi aminti, de voi înălța Ierusalimul pe culmea icuriei mele" (Psalm 137).

Marele cărturar Malbim, rabin al Comunității Evreilor din București, a coentat, acum vreo 130 de ani, aici, în icureți, acest verset cu adevărată ziune profetică, căruia nimeni nu i-a țeles ca el tîlcul, și exact așa am sim-o și am trăit-o eu, în anii cumplilor încercări pe care le-am străbăt, în anii terorii antisioniste.

„Veni-va o vreme — spunea Malbim, un dar profetic uimitor — veni-va vreme în care evreii vor voi să fa- ceva, să lucreze, să acționeze pentru rusalim și le va fi frică. Brațul drept simbolul faptei, acțiunii și astfel vi- primul verset, primul jurămînt: «De te voi uita, Ierusalime, uitată i-mi fie dreapta»".

„Va urma un timp în care teroarea va reește — continuă Malbim a sa proție —, cînd despre fapte în sprijinul ării Sfinte nici vorbă nu va mai fi. rigoana va fi atît de cumplită, încît u vei îndrăzni să rostești cuvîntul Ierusalim.

Al doilea jurămînt al versetului sus deci: «Să mi se lipească limba de rul gurii de nu te voi aminti». Limba e simbolul graiului".

„Groaza va crește însă — își sfîrșește Malbim comentariul profetic. De faptă, de vorbă pro Ierusalim, pro Sion, nici pomeneală nu va mai fi. Gîndului însă, gîndului tainic, pe care zbirii n-au de unde să-l pătrundă (microfoane cu astfel de „performanță" tehnică încă nu există...), gîndului la Sion nu vom cuteza să-i dăm frîu liber, de spaima terorii ce o vom suferi".

Vă vorbește, onorată adunare, un om care în ultimii 42 de ani a străbătut toate aceste chinuri sufletești, prorocite de marele meu premergător Malbim.

Slăvit fie deci Atotputernicul, laudă și preamărire Celui care a săvîrșit cu noi minunea cea mare.

Sîntem oameni liberi. Gîndim cu dragoste și dor de Sion; vorbim și glasul nostru nu mai e sugrumat de nimeni, vorbim, strigăm în cele patru vînturi sentimentele noastre, amar de vreme înăbușite de către pumnul dușmanului, strigăm Ierusalimului adorația noastră; lucrăm, înfăptuim, acționăm, brațele noastre trudesc spre a contribui la măreția „Orașului Sfînt".

Iată-ne aici, adunați, spre a întemeia ceea ce în Israel de decenii funcționează, dar la noi era interzis atunci să ia ființă, „Asociația culturală de prietenie România-Israel".

Două popoare cu un dramatic trecut, amîndouă asuprite, amîndouă subjugate, amîndouă terorizate. Cum să nu legăm o prietenie strînsă, cînd simțim fiecare bucuriile și durerile celuilalt?

Cînd, în sfîrșit, s-a luminat și pentru noi cerul, cum să nu ne pecetluim prietenia?

Am impresia că ne aflăm la o nuntă. De o parte, familia mirelui (Husăn'ștad), de alta cea a miresei (Cala'ștad). Iar noi, comunitatea evreiască din România, în care parte ne aflăm? A mirelui sau a miresei?

Ei bine, sîntem niște nuntași cum n-au mai fost alții. Ne aflăm în ambele părți.

Ne bucurăm și strigăm MAZAL TOV, ca evrei demni, liberi și integrați în Comunitatea lui Israel.

Cu aceeași bucurie, cu același entuziasm, ne bucurăm ca cetățeni liberi ai României libere, umaniste, în care ne aflăm cu capul sus, egali în drepturi și datorii cu ceilalți cetățeni.

Binecuvîntată să fie prietenia dintre România și Israel!

Mazal tov, iubiți nuntași!

Din cuvîntul ambasadorului Zvi Mazel

Azi, duminică 11 martie, în întregul Israel se sărbătorește Purimul, amintind de căderea unui tiran care a încercat să nimicească poporul evreu acum 2 500 de ani. Și aici, în România, mai stăruie încă ecoul marii revoluții populare, care a dus la căderea acelui dictator care a tiranizat poporul său atît de mult timp. Este în aceasta un simbol, o similitudine de situații care n-ar trebui să-i scape nimănui. Dar paralelismul în istorie nu se oprește la aceasta. Cu revoluția se deschide o pagină nouă în ce privește relațiile dintre România, care renaște la o libertate dobîndită cu jertfe de sînge după mai mult de 40 de ani de opresiune, și Israel, o țară mică, ce a știut să-și recîștige, cu arma în mînă, independența și identitatea națională, după secole de exil și de suferințe de nedescris. Israel, bastion avansat al democrației occidentale în Orientul Mijlociu, se bucură să vadă România reluîndu-și locul care i se cuvine în sînul Europei.

Cum aș putea spune, scumpi prieteni, cît sînt de fericit și emoționat de a fi cu dv. azi, la adunarea de constituire a Asociației de prietenie România-Israel, o asociație care ne va ajuta să dezvoltăm legăturile de prietenie ce există deja între cele două popoare ale noastre! Aceste legături sînt foarte vechi: se știe că printre primii pionieri veniți să se așeze, în secolul trecut, în Țara lui Israel, comunitatea evreiască din Moldova era bine reprezentată. Prin ei au pătruns în Israel și cultura, dansul, folclorul românesc. Să reamintim, de pildă, că dansul nostru național este Hora.

O dată cu crearea Statului Israel în 1948, a început o fază nouă și relațiile s-au instituționalizat, aceasta în pofida grelelor condiții politice care împiedicau schimburile și contactele între români și străini. Prezența în Israel a cetățenilor veniți din România, al căror număr ajunge acum la aproape 400 000 și care încă și azi se interesează de aproape de această țară, a acționat ca un catalizator. Știrile din România au întotdeauna o rezonanță deosebită în Israel.

În această nouă eră, cînd totul devine posibil, asociația noastră va avea de jucat un rol imens. Trebuie studiate noi perspective de cooperare culturală în cadrul unei colaborări rodnice și frățești. În acest moment privilegiat al istoriei pe care îl trăim, ceea ce ieri părea doar un vis inaccesibil și depărtat este acum la îndemîna tuturor. Ne revine nouă îndatorirea de a-l concretiza împreună. Din partea mea, vă pot asigura că vom acționa puternic pentru a dezvolta schimburile culturale... Așteptăm din partea dv., prieteni din România, să promovați prietenia dintre popoarele noastre, să explicați ce reprezintă Israelul și aceasta înseamnă și să dați cuvenita replică celor care, aici, în România, ar vrea să redeștepte vechiul demon al antisemitismului.

Comitetului de conducere care va fi ales îi urez succes și muncă rodnică. Îmi va face plăcere să colaborez cu el pentru fericirea deplină a popoarelor noastre.

Cuvîntul acad. Ștefan Milcu

Sînt deosebit de onorat că pot rosti un cuvînt de adeziune la constituirea Asociației de prietenie România-Israel. Asociația este un exemplu consecvent al politicii României de promovare a prieteniei și a bunei înțelegeri cu statele care respectă principiile fundamentale ale dreptului omului și ale dialogului în serviciul păcii.

Asociația de prietenie România-Israel are totuși un loc unic și o semnificație deosebită în relația dintre popoarele noastre. Nu se poate uita că Israelul este Țara profeților, din care ne-au venit cuvîntul de iubire dintre oameni și aspirația spre o trăire spirituală.

Nu se poate uita că sute de mii de cetățeni ai Israelului vorbesc românește și privesc cu nostalgie spre țara natală, păstrînd cu respect amintirea părinților, rămași pentru eternitate în pămîntul țării noastre.

Asociația are astfel o motivare unică de existență, care va dovedi atașamentul nostru pentru valorile culturii, ce va constitui esențialul obiectivelor noastre. Sîntem convinși că le vom realiza pe deplin.

Din cuvîntul prof. dr. Răzvan Theodorescu

Duminica trecută, mă aflam într-unul intre cele mai emoționante locuri ale spiritualității ebraice și europene, vechiul cimitir medieval de lîngă faimoasa inagogă pragheză. În acea pădure de tele funerare îmi aminteam de un peiaj asemănător, cunoscutul cimitir evresc din Siret, în Moldova. Mesajul iudaismului era cunoscut, deci, de mult poporului meu. Am ajuns astfel, de la Praga la Siret, către acele origini ale civilizației, ale artei europene, despre care nu vom obosi niciodată să spunem cît de mult datorează lumii ebraice.

Frățietatea istorică a popoarelor noastre mi-a fost evocată și atunci cînd urcam scările spre această sală, fiind întîmpinat de o sugestivă fotografie înfățișînd figura patriarhală a lui Gala Galaction, acela care, în vremuri crunte, s-a rugat, alături de rabini, pentru salvarea poporului evreu.

Pe de altă parte, nu trebuie să uităm nici faptul că, cunoscînd profund spiritul național al poporului lor, atîția mari filologi și lingviști evrei, de la Gaster la Byck, au simțit la fel de temeinic și specificul național românesc.. Chiar în această sală văd remarcabili oameni de cultură evrei, ca Radu Bogdan sau Henri Wald, care au adus contribuții substanțiale la definirea specificului românesc.

Nu cred că sîntem două gîndiri, ci una singură, întrepătrunsă. Avem același ideal și, de aceea, întemeiem aici o unică familie autentică, punînd piatra de temelie a acestei asociații România-Israel, o familie care reunește două popoare ce au luptat, uneori surprinzător de asemănător, de-a lungul istoriei pentru idealuri umaniste ce ne sînt dragi deopotrivă.

Să punem această piatră de temelie evocînd cuvintele celui mai mare istoric român, a cărui viață a fost curmată de aceleași gloanțe ce îi secerau și pe evrei. „O cultură, o țară — spunea Nicolae Iorga și se potrivește de minune gîndul său relațiilor dintre România și Israel — poate fi a locuitorilor în care se află, dar se întîmplă uneori, pe parcursul istoriei, să fie și o țintă spre care privești".

Din cuvîntul scriitorului Victor Bârlădeanu

Ideea fondării acestei asociații s-a născut concomitent într-un număr mai mare de capete. Dacă am vreun merit, acesta constă aproape exclusiv în cristalizarea și concretizarea ideii. A fost, desigur, o muncă deloc ușoară, dar în care am fost sprijinit de mulți oameni de bună credință și bună voință.

Aș vrea să vă relatez un fapt semnificativ. Într-o seară, pe la ora zece, l-am sunat pe părintele Gheorghe Cunescu ca să-i cer părerea despre această idee. Răspunsul D-sale m-a pus în încurcătură: „Tîrziu, fiule, tîrziu!". M-am scuzat de ora tîrzie la care am telefonat. Preotul a izbucnit în rîs: „Nu, fiule, nu ora e tîrzie, ci anul e tîrziu. Asociația asta trebuia să existe încă de acum patru decenii, de la înființarea Statului Israel!".

Și încă ceva. Pe profesorul Răzvan Theodorescu noi l-am ales ca președinte al comitetului organizatoric încă din urmă cu două luni. Între timp a fost ales rector al Institutului de arte frumoase și, aproape simultan, numit președinte al Radioteleviziunii Române Libere. În aceste condiții, l-am întrebat: „Dle profesor, veți putea oare face față și acestei îndatoriri?". La care D-sa mi-a dat un răspuns care m-a emoționat: „Cum, vezi cumva vreo incompatibilitate între acestea? Eu nu văd! Vă rog să-mi acordați în continuare înalta onoare de a fi președintele dv.".

România și Israelul se află pe același fus orar. Nu cred că e vorba doar de o chestiune de orologerie mecanică, ci de una privind orologeria lăuntrică, intimă. Inimile noastre bat la unison. Vă anunț că acum e miezul zilei, vreme senină și total însorită, atît la București, cît și la Ierusalim!

ȘTIRI ȘTIRI ȘTIRI

■ JUSTIȚIE

Un tribunal din Viena l-a amendat pe dr. Bruno Kreisky, fost cancelar al Austriei, cu 13 000 de lire sterline și plata de daune morale față de Simon Wiesenthal, pentru a-l fi insultat, acuzîndu-l de colaboraționism. Un act tardiv de dreptate (faptul a avut loc cu peste zece ani în urmă) care a putut fi înfăptuit abia recent, deoarece Kreisky se bucura atunci de imunitate parlamentară. Wiesenthal i-a cerut lui Kreisky să-și ceară scuze în mod public, în caz contrar urmînd să suporte rigorile legii. Și, cum Kreisky n-a retractat afirmația, ...justiția s-a pronunțat.

■ OASPETE

Aflat într-o vizită oficială în S.U.A. pentru convorbiri la cel mai înalt nivel, Carlos Salinas de Gortari, președintele Mexicului, a acceptat cu plăcere invitația de a fi oaspetele de onoare al unui dineu oferit de „Anti-Defamation League of B'nai B'rith" în cinstea unor lideri ai vieții evreiești din S.U.A.

■ DONAȚIE

Cunoscutul tenisman american Jimmy Connors a donat suma de 20 000 de dolari — ce i-a revenit în urma cîștigării Marelui Premiu al Tel Avivului — centrelor de tenis din Israel. După cum se știe, Connors este un vechi suporter al tenisului israelian.

■ STUDII ISTORICE

Editura „Praeger Publishers", din Londra, în colaborare cu prestigiosul „Centru Internațional Universitar de Studii ale Civilizației Iudaice" și cu Universitatea Populară din Israel, a început publicarea unei importante colecții, „Bina", sub îngrijirea lui Joseph Dan și supervizarea lui Moshe Davis.

În colecția „Bina" vor apărea articole esențiale de istoria, filozofia și cultura evreilor. Subiectele prezentate vor fi de largă referire temporală, de la perioada biblică pînă la secolul al XX-lea. Articolele vor fi adaptate după sursele ebraice originare, cu scopul de a le face mai accesibile cititorilor fără pregătire superioară, dar editorii au făcut toate eforturile spre a rămîne credincioși intențiilor autorilor.

În cuvîntul introductiv al noii colecții, se explică criteriile selectării articolelor și se indică contribuția autorilor la istoria, gîndirea, cultura iudaismului.

*

În Editura „Madison-Books", din Londra, a fost publicată cartea lui George E. Berkley, cu o introducere de Harry Zohn, „Viena și evreii săi (Tragedia succesului, 1890—1980)". Autorul înfățișează istoria evreilor austrieci de la înflorirea vieții evreiești sub domnia lui Franz Joseph, trecînd prin perioada interbelică, epoca Anschluss-ului și perioada de după cel de-al doilea război mondial, pînă în contemporaneitate.

■ ARHIVE

În spiritul politicii sale de „glasnost", guvernul sovietic a permis Comitetului Internațional al Crucii Roșii accesul la arhivele sovietice, în care sînt incluse și documente găsite de trupele sovietice care au eliberat lagărul nazist de exterminare de la Auschwitz. Documentele au fost microfilmate de partea interesată. Conform spuselor dlui Jean-David Chapius, șeful Comitetului Internațional al Crucii Roșii, documentele conțin doar numele a 74 000 de persoane, dintre milioanele de victime, în mare majoritate evrei, care au fost asasinate în acest lagăr, precum și dosarele personale a 130 000 de prizonieri folosiți de naziști în munci efectuate în afara lagărului. În timpul celui de-al doilea război mondial, un organism specializat al Comitetului Internațional al Crucii Roșii a adunat milioane de fișe (referitoare la persoane dispărute ș.a.m.d.) și a informat familiile despre persoanele declarate dispărute. „Chiar și acum, la 45 de ani după terminarea războiului, continuăm să primim cereri de informații în legătură cu persoane dispărute din Polonia și din U.R.S.S. Anul trecut, de exemplu, am primit circa 100 000 de cereri de acest gen", a spus dl Chapius.

■ CERCETARE

Prin donația de 250 000 de dolari a Organizației „Hadassah" a Femeilor Sioniste, la Ierusalim a fost înființat un ultramodern laborator de inginerie genetică, singurul de acest tip pînă acum. În urma cercetărilor desfășurate de acest laborator, a fost posibilă identificarea precisă a 40 de boli genetice dintr-o singură celulă sanguină, fapt care va avea un impact asupra tratamentului și cercetării medicale.

■ EDITORIALA

A apărut recent în Anglia o prestigioasă lucrare intitulată „Cercetarea științifică în Israel", sub semnătura a doi

specialiști britanici din cadrul Ministerului Științei și Tehnologiei, Norman Greenwald și Schlomo Hershkovic. Volumul cuprinde referiri la cele mai variate domenii ale științei, de la problemele sofisticate ale inteligenței artificiale, de biofizică, chimie, pînă la cercetările din domeniile mai simple ale culturilor de critice sau zoologiei. Este cea de-a opta ediție a acestei lucrări, cu o vastă sferă de cuprindere. Se fac referiri la catedrele universităților, la institutele de cercetare, la întreprinderile industriale specializate, care au un rol important în dezvoltarea științei israeliene. Ni se înfățișează, în același timp, raporturile institutelor israeliene cu institute similare din lume.

Autorii își propun să reflecte, într-o viitoare ediție, perspectivele de dezvoltare ale științei israeliene pînă la sfîrșitul acestui mileniu, în care accentele vor cădea pe dezvoltarea în continuare a matematicii, a științei computerelor, rezervîndu-se, totodată, un loc aparte dezvoltării științelor umaniste.

■ EXPOZIȚIE

„Arborele vieții" este titlul acestui tablou al pictorului Yoel Benharsuș. Născut în Israel, el și-a legat arta de viața și peisajul țării sale de baștină. Artist tînăr, își exprimă în per-

manență sentimentele evreiești în creații artistice valoroase.

„Ierusalim, oraș etern" este titlul unui important ciclu de tablouri.

Reproducerea de față este după o lucrare ce a putut fi recent văzută la una dintre galeriile pariziene, în cadrul unei ample expoziții.

■ OMENIE

Institutul „Yad Vashem" din Ierusalim a conferit distincția „Drepți ai popoarelor" dlui Giorgio Perlasca, în vîrstă de 81 de ani, care a salvat circa 3 000 de evrei din Budapesta în ultimele luni ale celui de-al doilea război mondial. Dl Perlasca, fiind, în perioada respectivă, însărcinat cu afaceri la ambasada Spaniei de la Budapesta, a dat evreilor de aici vize spaniole, asigurîndu-le existența și intervenind în favoarea lor pe lîngă guvernul antisemit și profascist ungar de atunci. Situația sa a devenit precară după ce ambasadorul Spaniei a părăsit teritoriul Ungariei, viața sa fiind primejduită în permanență, cu atît mai mult cu cît a fost un colaborator apropiat al lui Raoul Wallenberg. A primit ulterior multe scrisori de mulțumire din partea unor evrei pe care i-a salvat. Anul trecut i s-a decernat o înaltă distincție a guvernului ungar pentru activitatea sa.

■ LICITAȚIE

Celebra firmă Sotheby's a scos la licitație următoarele patru manuscrise ebraice vechi, extrem de rare, apreciate la circa 2 000 000 de lire sterline: o Biblie irakiană sau siriană datînd din sec. al X-lea sau al al XI-lea; Biblia Rashba, splendid ornamentată, scrisă în Cervera (Spania) în 1383; Tora, Ketuvim și Haftarot, reunite într-un volum scris în Sevilla (Spania) în 1468; Mahzorul din Roma, scris în 1480.

■ INVITAȚIE

Stanley Sperber, directorul muzical al Orchestrei Simfonice din Haifa, a fost invitat oficial în U.R.S.S. — fiind primul dirijor israelian chemat să evolueze pe podiumul de concert în această țară.

■ PREMIU

„Royal College of Surgeons" din Marea Britanie a conferit „Premiul Preiskel" doctorului Stephen Pollard, de la Spitalul Addenbrooks din Cambridge, pentru studiile efectuate de ei în legătură cu apariția de antigeni solubili în circulația sanguină în urma transplantului de organe. Dr. Pollard deține și „Premiul Hallett". „Premiul Preiskel" a fost instituit în 1989 în amintirea doctorului Israel Preiskel, timp de foarte mulți ani unul dintre principalii chirurgi consultanți ai Spitalului Evreiesc din Londra. Dr. Preiskel a fost nu numai o autoritate în materie de chirurgie, ci și un entuziast învățăcel al Bibliei. El a fost, de asemenea, cel mai tînăr „Fellow" al lui „Royal College of Surgeons".

■ VIZITA

Papa Ioan Paul al II-lea a primit la Vatican pe Eliezer Shmueli, directorul Muzeului Diasporei din Tel Aviv. În cadrul convorbirilor avute, Eliezer Shmueli a sugerat Suveranului Pontif ca preoții care efectuează noviciatul să urmeze și un curs de educație iudaică la Muzeul Diasporei. Papa a dat indicații unuia dintre colaboratorii săi să ia în studiu această problemă.

■ GHID

A apărut recent un interesant ghid de buzunar în limba engleză, referitor la muzeele Israelului. Autorii, doi specialiști în problemă, Nitza Rosovski și Joy Ungerleider-Mayersohn, au reușit să cuprindă, în cele 256 pagini, descrierea a 120 de muzee din zece localități, muzee de artă, de istorie, de arheologie, ilustrate cu fotografii color, realizate de David Haris.

Pentru a veni în ajutorul celor interesați, ghidul mai pune la îndemîna excursioniștilor o hartă cu indicarea localităților respective, cu marcarea drumurilor care te conduc la locul dorit, precum și o istorie cronologică cu date despre respectivele muzee, de la înființarea lor pînă în prezent.

De menționat că autorii ghidului sînt și cunoscuți muzeografi: Nitza Rosovski este curatorul Muzeului Harvard (Statele Unite), autor al unor importante ghiduri și cărți specializate în descrierea unor regiuni turistice, Joy Ungerleider-Mayersohn este director la Muzeul Evreiesc din New York, autor al unui recent ghid de artă.

■ LOCUL INTÎI

Piesa „Ghetto" a israelianului Yehoșua Sobol, drama evreilor din Vilna anului 1942, a fost desemnată pe locul I de către mișcarea teatrală din Londra, pentru cel mai bun spectacol al anului 1989.

■ MUZICALA

Corul Filarmonicii din Tel Aviv s-a reîntors de curînd din Germania, Franța și Luxemburg, după un turneu încununat de succes. Cei 65 de coriști au participat la executarea părții vocale din Simfonia a IX-a de Beethoven. Ei au mai asigurat corul dintr-o compoziție, în premieră mondială, a muzicianului israelian Zvi Avni, precum și ciclul de Psalmi avîndu-l ca autor pe Leonard Bernstein și, de asemenea „Psalmii" lui Mendelssohn-Bartholdy.

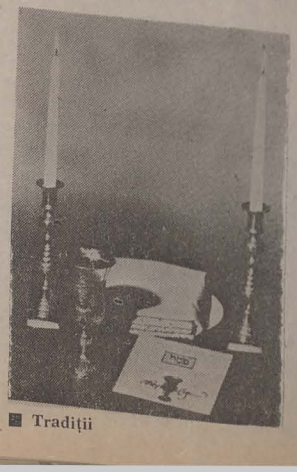

■ Tradiții

■ COOPERARE

Israelul a reînnoit recent tate de colaborare cu U și Olanda. Accentul va pe relațiile din domeni turale, științifice și pe mele de educație școlar tatele de cooperare au fo nate de reprezentanții mi lor afacerilor externe ale trei state interesate.

■ SINAGOGĂ

Frontul Popular Ucrai creat cu permisiune rităților sovietice — o influență și asupra tății evreiești de circa 60 persoane din această re unională. Printre reve frontului se află și res sinagogilor din Ucraina darea lor comunității re Ultima sinagogă din L fost închisă în 1963, ca e a unei dezlănțuite campa semite. Pe atunci, com evreiască din Lvov 30 000 de suflete, iar în ea a scăzut la apro 17 000, serviciile religioa ținute într-un apartament cular. Un miting desfă iunie 1988, susținut de ță din această localitate redeschiderea sinagog Lvov. Agenția sovietică TASS a anunțat și ea revendicare.

■ DECESE

A încetat din viață, în de 66 de ani, Dan Ben personalitate multilate scriitor, actor, artist pl molog — cunoscută și apre aproape trei generații de lieni. El a demonstrat că este o limbă în plină Prin rubrica sa permanentă radio — „Trei într-o bar Ben-Amotz a dat leg argoului ebraic. Alături tiva Ben-Yehuda, a contr alcătuirea lucrării în de lume „World Dictionary Spoken Hebrew" „D universal al ebraicei v

*

Cecilia Goldberg, soția lui și eseistului de im Isaak Goldberg, a decea vîrsta de 90 de ani. Ina a emigra din Germania în dna Goldberg a activat pe tărîmul culturii idiș a preună cu soțul ei, după imigrat în Marea Britanie pus bazele organizației nii limbii idiș", din Lon

*

A încetat din viață, în de 87 de ani, prof. Dov considerat promotor al idi și o autoritate de nec în literatura și folclorul A fost profesor de limbă tură idiș la Universitatea din Ierusalim și laureat miului Israelului. Sada autorul unei monografii D unui alt laureat al acest miu, Chaim Nachman recent publicată. Zeci de a a fost redactor al suplim literar al cotidianului iar între 1965 și 1968, al Knessetului din partea dului Muncii.

*

Unul dintre cei mai cu arhitecți de sinagogi — val Goodman — a înce viață în vîrstă de 85 Între 1946 și 1986, el a planurile de construcție sinagogi pe întreg S.U.A. Între 1946 și 1971 profesor la Școala de tură a Universității din New York. Goodman laborat la multe publi profil și a scris un am ticol despre contribuția în arhitectură, publicat rea „Arta evreiască — ilustrată", editată de în istorie Cecil Roth.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

PASSOVER 5750

Addressed by His Eminence Chief Rabbi Dr MOSES ROSEN to the Jewish Communities in Romania

)ear brothers and sisters,

t is the evening of questions. "MA SHTANA ?" "What is the difference ?" the question asked not only by the ldren sitting round the Seder table. en we open the ancient HAGGADAH l look over the first pages of our tory, our minds and souls are filled h questions and bewilderment. Israel's e has been strange and enigmatic ce the very first moment of its exis- ce.

Why ? Ma nishtana ? What is the dif- ence between this nation and all the ers ? Why was it not born on its own ritory, the Promised Land, but came o the world in foreign parts ?"

Why ? Ma nishtana ? Other peoples, , were enslaved during certain stages their development, but this one began being enslaved and, thus, its struggle national liberation merged with its ggle for social emancipation."

Why ? Ma nishtana ? After all, the s of Israel served ancient Egypt by ir work and diligence. Why did the araohs hate them ? Their only fault s the fact that they existed !"

Why ? Ma nishtana ? So many Phara- ; succeeded one another along the llennia and each of them rushed with his might against that small, humili- d and unfortunate people. How is it sible that it is still alive ? How is possible that not one of them has en able to carry through the plot of final solution — Endlösung ? How it that the enemies have disappeared the dustbin of history and we do t die, but live, and declare the works the Lord' (Psalme 118—17) ?"

These are four more questions and we ld continue. The first night of Pas- ver offers us the opportunity of a ritual survey of the three thousand e hundred years' life of a people that "Ma nishtana", "different from all the ers".

It is "the night of vigil". When we took the first steps along the paths of history, we received a message, a mission, an ideal that goes beyond territorial borders, that breaks the walls raised between peoples and between faiths, that never comes to a stop, that embodies only advance. Vigil, tireless vigil, so that the wheel of history should never be turned back, vigil, so that the Pharaohs' threats should be felt ; ceaseless vigil, so that the people should not stop asking questions, resigning themselves to reality instead of confronting it by passing it through the filter of logic which the ALMIGHTY endowed them with.

If we had been born in a land of our own, if we had not — from the very beginning — had a taste of "MAROR", the bitterness of oppression, we would not have become the standard-bearers of freedom, justice and peace, that standard being the Torah, we would not have brought upon ourselves the tyrants' wrath and we, too, would have disappeared into the nothingness of oblivion.

"Questions and vigil" „Ma nishtana and Leil Shimurim" — that is the synthesis of Israel's itinerary, that is an answer which explains its perenniality, its aims. The reconstruction of the Holy Land, the prophecies coming true under our very eyes are a fulfilment of that destiny which is "different from all the others". The Torah, its grand ideas once more find their home, "for out of Zion shall go forth the law, and the word of the Lord from Jerusalem" (Isaiah 2—3).

Dear brothers and sisters,

Glory to the Heavenly Father who has bestowed upon us the favour of celebrating the "festival of liberty" חרותנו !ומ in these times. The verses of the Haggadah relate not only the epic of long ago, but also that of our days.

May He who reigns over all of us bestow on all of you a HAG KASHER VESAMEAH.

HIS EMINENCE'S VISIT IN THE U.S.A.

On March 19, 1990, there took place in New York a meeting of the Conference of the Great Jewish Organizations in the United States of America, chaired by Mr Seymour Reich. Hundreds of representatives of the Great Jewish Organizations in the U.S.A. participated.

President Seymour Reich warmly welcomed Chief Rabbi Dr Moses Rosen, pointing out his great merits in the defence of the interests of the Jewish population in Romania and of the Jewish people.

Our Chief Rabbi described the present situation of the Jewish communities in Romania and answered the questions asked by the participants. His Eminence and Mrs Amalia Dr Rosen enjoyed a manifestation of sympathy and particular gratitude on the part of the entire audience.

*

On the same day, Chief Rabbi Dr Moses Rosen had a cordial meeting with the Ambassador of Romania to the United States of America, Mr Virgil Constantinescu, with whom he discussed various topical problems.

*

On March 27, Mr Lawrence Eagleburger, Department of State Undersecretary, had a long and cordial interview with Dr Moses Rosen the Chief Rabbi of Romania.

Chief Rabbi Rosen expressed his gratitude to the American government for the support and protection granted to the Jewish population in Romania all long the period of Ceaușescu's terror. It was only owing to this support that the tyrant's fascist hooligans were forced to interrupt their anti-Semitic campaign, the three great synagogues in Bucharest were not torn down and the Chief Rabbi personally was saved.

Undersecretary Eagleburger praised Chief Rabbi Rosen's work and devotion in serving the Jewish community and supporting the Romanian people.

He gave his assurance that the American government would continue to grant assistance to Romania on the way to democracy and would follow with interest the safeguarding of the Jewish community in Romania against any possible attempts to revive anti-Semitism.

VISITS

A delegation of the National Democratic Institute (N.D.I.) of the U.S.A., headed by Mr Kenneth Vollach, vice-president, was received by Chief Rabbi Dr Moses Rosen on March 12, 1990.

The delegation discussed with our Chief Rabbi the present situation of the Jewish Communities in Romania and His Eminence's opinion of the developments that will follow the December 1989 Revolution.

The meeting took place in a cordial atmosphere.

The other members of the delegation were : Mark Siegel, Karen Clark, James King, Christopher Mosher, Charles Baker, Dalena Wright.

*

His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen received, on Tuesday March 13, 1990, the visit of His Excellency Dr Klaus Terfloth, the Ambassador of the Federal Republic of Germany to Bucharest.

The meeting took place in a cordial atmosphere.

During the period February 26—28, a group representing the "National Allocation Mission", formed of 30 persons, headed by Mr Norman Tiller, visited our institution.

Accompanied by Dr Zvi Feine, the director of the "Joint" programme for Romania, and by the leaders of our institution, the group visited the basic divisions and establishments of the F.J.C., expressing — besides a very great interest — their total adhesion to the programme drawn up by the F.J.C., under the direct guidance and leadership of His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen, for assisting the Jewish population.

Our guests also attended an evening of Jewish songs and were deeply impressed by the wide range of our youth's Judaic education and culture.

A TOP ZIONIST HERO

One is never happy to see a adline like "Jews argue over rabbi" rticularly in "The Times" and in re- rd to Chief Rabbi Dr Moses Rosen of mania.

For those of us who have been to mania and talked to the Chief Rabbi more than one occasion, it is extre- ly difficult to see how Dr Rosen could ve functioned effectively without pay- g some lip service to the old regime. me might wish to debate and philo- phise on the morality of such an ap- oach. Moses Rosen did not have the ne. He made the hard choice early and opted for the business of dealing th real life. He could have left Roma- a at any time but chose not to.

In life it's the "bottom line" that unts. The rabbi's considerable achieve- ents read : 400,000 safely out of Roma- a and into Israel ; over 300,000 sidurim d sifrei Torah sent safely home to etz Yisrael ; a whole programme of wish education for the young and Je- ish care for the elderly. Not just a gle "showcase" in Bucharest, but a tional net work of kosher kitchens, hools, medical facilities and homes for the aged, in fact a highly organised and cared-for community.

From our research, Dr Rosen deserves the credit for most of this rudimentary infrastructure. He has kept alive not only the Jews of Romania, but Judaism itself. So while much of his work is obviously social, the effect of it all has been to keep our religious flame burning in the Balkans, against all odds.

In Eastern European terms, Judaism has survived intact in Romania, without the levels of intermarriage we have seen elsewhere in the region. And his influence and interest were not confined to Romania ; he has benefited other Eastern European communities, where support is desperately needed.

Based on tangible results, could Moses Rosen be judged the single greatest Zionist of all time ?

Israel Weinstock,
Founder, Jewish Identity Group,
Peter Levy, Frank Cass,
The Hyde,
Edgware Road, NW2.

("Jewish Chronicle", March 7, 1990).

PURIM THROUGHOUT THE COUNTRY

Purim was celebrated in all the Jewish communities. After Megillah Esther was read out, the Talmud-Torah choirs and orchestras, as well as actors from the Jewish State Theatre, made their contribution to the success of the festivities.

The kosher restaurants prepared the traditional humentashen, which were distributed to the participants or sent home to the bedridden assistees and to the aged people having no families.

The soloists of the "Shira Vezimra" Choir singing "Ribbono shel Olam"

MESSAGE

Mr Alex Kozinski, Circuit Judge at e US Court of Appeals, California, ad- ressed the following letter to Chief abbi Dr Moses Rosen :

February 26, 1990

EAR RABBI ROSEN :

It was a great honor and pleasure to eet you in person after having been ne of your great admirers for these last) years. I continue to be most impressed with all of the good you are doing on behalf of the Romanian Jews, and I am pleased to learn that Jewish life continues in Romania even when Jews remain a tiny minority.

I hope I will have the honor of your visit when you come to Los Angeles later this year. I look forward to your call.

Sincerely,
ALEX KOZINSKI

הראשי ד״ר דוד משה ראָזען

וואָס נאָך ווילט איר, הערן אנטיסעמיטן?

...50 יאָר זינט ס האָט אנגעהויבן אונד־...ר דאָס האָט זיך פאַרענדיקט מיט 6 מי־...נות (אונטער הארטן רעזולטן אן ערך ...ן פון צשון טראַנסילוואַניע, אונ־...נסטיס רעזולטן אן ערך 300 טויזנט ...ר מאַלאַוועע, באַסאַראַביע, בוקאָוויינע ...מטריע) זינט די ניסט פון האָסן־האָס ...ן ווערט דאָס לאַנד אין אומעלקיכן און ...ר טויזנט רומעניש יונגטעלעך זענען ...ן דער צווייטער וועלט־מלחמה, און אין ...ן זענען אומגעקומען צענדליקער טויזנ־...ן אנדערע פעלקער פון אייראָפּע. הייבט ...ר אויף דעם קאָפּ. ס׳דערשיינט די הי־...ר טערמינאָלאָגיע (הייל היטלער). ...ן אונדז הייבט אָן אויסנס.

...ס, מיר יידן האָבן געבראַכט דעם קאָ־...ר האָב געוווּסט, אז די „אבות״ פון דער ...ן זענען געווען פיה: מאַרקס, ענ־...ן און סטאַלין. דאָס הייסט, דריי נישט ...ן אייער וועסט עלטערן זענען איבערגע־...ן היטלער אנטיסעמיט, און אַלץ איז ער געווען ...ן הייל היטלער.

...ן. שרייבט איר אין יאָר 1990, שווערע ...ן אז דער יאָר מאַרקס (דערביי פאַרגעסט ...ן אנדערע דריי, איר פאַרגעסט אויך ...ן אנטיסעמיט) האָט געבראַכט דעם קאָמוניזם, ...ן איר אין יאָר געווען אַ טייוול, אַן אנטיס־...ן דער משומד פונעם צווייטן דור).

...ן אויפגעגעבערס, מיט די זעלבע רייד ...ן דעם אלע פאַראַמיסטן אין מיטל־אל־...ן זעלבן מיט זיין כנופה.

...ן אין רומעניע, דערמאָנען מיר זיך ...ן די סאָוועטישע אַרמיי האָט געבראַכט דעם ...ן ווער ווען דאָס לייענען?

...ן איך געוווּסט אז אין פאָליטביוראָ ...ן פאַרטיי זענען געווען געאַרגיו־רעזיג, ...ן וואַסיליע לוקאַ, עמיל באַרנעראַש, ...ן נעאַרנע אַפּאָסטאָל, אלעקסאַנ־...ן די איינציקע יידישקע אין דעם ...ן געווען, אנא פאוקער.

...ן אלע האָט מען פאַרגעסן, נאָר אנא ...ן מען האָט זי דאָך אויסגעשלאָסן ...ן די „דעמאָסקיטס״ אירע חברים, דאָס ...ן מען נישט.

...ן נעווען אַ ייד אין פאָליט ביוראָ: ...ן אויסן, האָט מען אים אויך אויס־...ן געווען אנדערע צענדליקער קאָמוניס־...ן נישט־יידן, אָבער זיי דערמאָנט ...ן דער „ליסטע״ דערשיינען אָבער, ...ן וועלכע יידן וואָס האָבן געשפּילט קלע־...ן, (אויף יערנפאַלס נישט קיין אָנפירער־...ן וואָס?

...ן האָט אומגעבראַכט כמעט אלע יידן פון ...ן קאָמוניסטישן צענטראַל־קאָמיטעט, ...ן זינאָוויעוון א.א.וו.) כרושט־...ן בעזונטעוו האָבן אויסגעשלאָסן די יידן ...ן הויכע פאַרטיי און מלוכה פאָסטן, און ...ן מלוכה פאָליטיק האָט געהערשט ...ן אַראָבאַנד אין די לעצטע 40—50 יאָר.

...ן אויעס, פאַרפאָלגונגען, אָפענע אנטי־...ן פּראָפּאַגאַנדע — זענען געווען און ...ן דערשיינונג אין ראַנד־פאַראַנד. ווי ...ן מען אויף אַזויפיל דענאַטורירן ...ן אנדערע פון די מיליאָנען יידן פון מזרח ...ן עכסלאָוואַ, פאַראַפאַנטע, און פאַרגיס־...ן נאַציאָנאַליטעט אויך פון רעליגיעזן ...ן, ווערט נישט דערמאָנט.

...ן אלץ מיר זענען די שולדיקע... ...ן אויסוויזן די פאַרשפּרייט לוגנס קענן ...ן שווער. וואָס זשע זאָלן מיר טון?

...ן אַזאַ דערקלערן אז מיר זענען נישט ...ן פון הייסטער בלוט״? אז „די ייד־...ן פון מאָסקווע האָבן נישט געסמט ...ן פירערס״? „אז מיר זענען נישט ...ן״? „אז „מיר זענען קיינמאָל נישט ...ן זענען נישט אנטיכריסט״? „אז מיר ...ן יודעאַ־קאַפּיטאַליסטן, ווי ס׳האָבן ...ן די קאָמוניסטן״? אז מיר זענען ...ן יודעאַ־קאָמוניסטן, נאָר, פאַרקערט, ...ן געווען די קרבנות פון אָט א דער ...ן און אנטיסעמיטישער אידעאָלאָ־...ן

...ן קיין זינען מיר זאָלן ווידער ...ן אַנטדרירן אקסיאָמעס. ווער סע באַזיצט ...ן גוטן וויל, אביסל לאָגיק, און

מענטשלעכקייט, ווייסט דאָס גאַנץ גוט, אבער די אנדערע האָבן שטענדיק גענוצט דעם פּויסט אנטי־...מאַט דעם אַרגומענט, און די שווערד אנשטאָט דעם שכל הישר.

...ן הויץ דעם, האָב איך שוין געזאָגט אויך מיט אנדערע געלעגנהייטן, אז ס׳איז א גרויסער חילוק צווישן די אנטיסעמיטן פון פאַר — און פון נאָך דער שואה.

...ר, פון פאַר דער שואה, וויפל זיי האָבן אונדז געהאַסט, ווען זיי וואָלטן געווען געווּסט אז אלס רעזולטאַט פון זייער שנאה וועט געבוירן ווערן אוישוויץ, אז פון זייער קסנאָפאָבע וועלן דער־...ן שיינען קרעמאַטאָריעס וואָס וועלן פאַרוואַנדלען אין אש מיליאָנען מענטלעכע וועזנס, קען איך זיי נישט ברענגען די באַליידיקונג אז זיי וואָלטן נישט געווען רעוויזיריט זייערע מיינונגען, און וואָלטן געווען פאַרטגעזעצט פאַרשפּרייטן די אנטיסעמיטישן גיפט.

...אבער די וואָס דערשיינען היינט, אין 1990, זיי ...פרעגן מיר.

...ציטערט עס אייך נישט אויף? האָט איר דען נישט ...געלערנט פון דער לעקציע פון דער געשיכטע אז ...אייער ראַסטערן איז אן ערנערע פונעם מאַניבאַ־...ליזם?

...הייל היטלער? אויב איר ווייסט נישט, לערנט ...פון דעם בוך פון היטלערס גלויבן, פון זיין „מיין ...קאַמף״, וועט איר זען אז מיר יידן, האָבן געוואָלט ...זיין נאָר די ערשטע קרבנות. דאָן האָבן ...געדאַרפט נאָכפאָלגן אנדערע, קלענערע פעלקער ...און אנדערע „מינדערווערטיקע ראַסן״ וועלכע ...האָבן נישט געהאַט דאָס רעכט צו לעבן.

...נאָר זיי, די בלאָנדע, „דאָס הערנפאָלק״, דאָס ...פאָלק פון די הערשער״, נאָר זיי האָבן געהאַט דאָס ...רעכט, די אנדערע זענען געווען פאַראורטייל־...ט צום אומקום.

...און איר טרייסט צו א נייעם „הייל היטלער״? ...איז דאָס נישט א לויטער משוגעת?

...און שליסלעך, וואָס ווילט איר נאָך פון אונדז, ...יידן? אייערע פאַרגענגער האָבן געפּרעדיקט״ די ...זשידאָעס קיין פאָלעסטינע״. אז מיר זענען כלו־...מערשט א סך, אז מיר באַזיצן פיל גוטע פּאָז־...ציעס. א.א.וו.

...האָט די לאָגע זיך דאָך, ענדלעך געענדערט. ...נאָך דעם וואָס א דריטל טייל פונעם גוף אונדזער ...פאָלק איז אַרויסגעריסן געוואָרן, געשליידערט ...געוואָרן אין די אויוונס און אומגעבראַכט געוואָרן, ...בויען מיר יעצט ווידעראויף דאָס לאַנד פון יש־...ראל.

...מיר זענען דער דור אחרון לחורבן, און דער דור ...ראשון לגאולה.

...97 פּראָצענט, דאָס הייסט אן ערך 400 טויזנט ...רומעניש יידן זענען שוין אין ישראל. זיי זע־...נען פאַרבליבן איבערגעגעבענע זייער געבוירן־...לאַנד, דעם לאַנד ביי וועמענס קוואַלן זיי האָבן ...געשעפּט זייער קולטור, האָבן געטיילט זיין שיק־...זאַל, אין פריידן און אין לידן. די 3 פּראָצענט ...וואָס זענען איבערגעבליבן, דאָס הייסט די כמעט ...20 טויזנט נפשות, זענען אין גרעסטן טייל, זק־...נים, שאַרית הפּליטה פונעם אוישוויצער גיה־...נום. איינציקע פון זיי זענען פּענסיאָנערן, אנדערע, ...אינטערעסטיצטע פונעם „דזשאָינט״. פאַרנעמען ...נישט קיין וויכטיקע פּאָזיציעס. זענען נישט קיין ...פּלוטאָקראַטן און אויך נישט קיין קאָמוניסטן.

...וואָסזשע נאָך ווילט איר, אנטיסעמיטן? די ...זשידאָעס זענען אוועק פון פאָלעסטינע (אזוי ...ווי איר האָט געפאָרדערט) מיט איינציקע אויסבע־...סערונגען צו דער פאָרמולע.

...נישט „זשידאָעס״ נאָר יידן, נישט פאָלעס־...טינע, נאָר מדינת ישראל, א פרייע, אומאָפּהענג־...יקע מדינה וועלכע פאַרטייטיקט די יידן און רופט ...זיי זאָלן נישט אָפּהענגן נישט פון דער שנאה פון ...איינציקע, אָדער פון דעם רחמנות פון אנדערע.

...לאַנזאַם, שטופּנווייז, ווערט דער רוף מקומים. ...איר ווילט אים אונטערוויילן? וואָס פאַר שלעכטס ...טוען מיר אייך, מיר די שאַרית הפּליטה, ווען מיר ...ווערטן אז אונדזער איבייקע הו זאָל זיין דאָ. ...ווען מיר זענען פון דעם לאַנד אויף אלע ...שטייער צום אויפבלי פון דעם לאַנד אויף אלע ...געבוטן פון מענטשלעכן שאַפן.

...אונדזערע עלטערן האָבן פאַרנאָסן גענוג בלוט ...אין די מלחמות פון רומעניע. אונדזערע בתי־...עלמין זענען פולע מיט זייערע קברים.

...האָט אביסל געדולד, אנטיסעמיטן, אינ־...ניכן וועט איר באַפייט ווערן פון אונדז, פאַר־...וואָסזשע איילט איר אייך?

...ווערן אין אַ רוף צום געוויסן צו דער לאָגיק. ...כאָטש איך פאַרשטיי אז דאָס איז א נאַאוויטעט ...פיל איך פאַר נויטיק דאָס צו טון, לטובת אונדז, ...לטובת אייך, און לטובת דעם לאַנד.

...איך וועל שליסן מיט דער דעקלאַראַציע פון דעם ...פּרעזידענט פון פּאָרטוגאַליע, מאַריאָ סואַרעש, ...צוריק מיט עטלעכע חדשים ווען איך האָב געהאַט ...דעם כבוד אויפגענומען צו ווערן פון אים.

„די גרויסקייט פון פּאָרטוגאַליע האָט אומגע־...הויער געוויזן פון דעם צושטייער וואָס יידן האָבן

געבראַכט לטובת איר ווילוין. ליידער, אָבער, ...האָט דער גרוזש פון די יידן געבראַכט ריזיקע ...שאַדנס דעם לאַנד, שאַדנס וועלכע די פינף יאָר־...הונדערט וואָס זענען זינט דעמלט פאָרביבער, ...האָבן זיי נישט געקענט פאַרריכטן״.

...מיר בענטשן רומעניע, פון דעם מיסעניש פון־...נעם האַרץ, וואָס האָט גאַרנישט געמיינזאַמס מיט ...אייך אנטיסעמיטן, מיר באַנעמען זיך מיטן גרע־...סטן כבוד לגבי דעם לאַנד וואָס מיר האָבן ליב ...און וועלכן מיר ווילן אייביק בלייבן טרייי.

פּורים פייערלעכקייט אין בוקאַרעסט

דאָס באַראָ־טעמפּל, דאָס טראַדיציאָנעלע אָרט ...ווו סע זאַמלט זיך צוזויף די בוקאַרעשער עדה ...יידן, איז געווען איבערפולט פון עולם. ס׳איז ...געווען מוצאי שבת 13 טאָג אין אדר, און באַלד ...נאָך מעריב האָט אָנגעהויבן די פּורים פייערלעכ־...קייט. די מגילה האָט געלייענט כבוד הרב הראשי ...ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א, און תיכף האָט די ...פרייד אומגעכאַפּט די הונדערטער יידן וואָס זע־...נען דאָ אנווזנד געווען. דער פּראָגראַם וואָס איז ...פאַרגעשטעלט געוואָרן, דאָ, אין טעמפּל און וואָס ...איז איבערגעהאַלטן געוואָרן דעם צווייטן אויפדער־...נאַכט אין דעם פעסט־זאַל פון דער בוקאַרעש־...טער קהילה, האָט זייער אויסגענומען ביים עולם, ...און וועט פאַרבלייבן אן אומפאַרגעסלעכער, פאַר ...די קינפּסיקע יאָרן. פאַר דעם קאָנצערט האָט גע־...נומען דאָס וואָרט כבוד הרב הראשי שליט״א, וועל־...כער האָט אונטערגעשטראָכן דעם אקטועלן און ...לאָקאַלן אספּעקט פון דעם היינטיקסיאָריקן פּו־...רים. כבוד הרב הראשי האָט גערופן צו וואַכזאַמ־...קייט, ווייל די המנס האָבן עקזיסטירט (ער האָט זיך ...פאַררופן אויך אויף דער פּעראָר פון דער ריק־...מאַטור וואָס האָט סטימולירט די אנטיסעמיטישע ...העצע פון א וואַדים טודאָר און אנדערע) און זיי ...וועלן נאָך עקזיסטירן. איינגעלעך איז די וואַרנונג ...בולט אַרוסגעזאָגט געוואָרן אין פאַרשידענע פאַר־

פּורים אין די קהילות פונעם לאַנד

באַטאָשאַן

אזוי ווי איעדעס יאָר, איז אויך דאָס יאָר פאַר־...געקומען די פּורים פייערלעכקייט אין דעם פעסט ...זאַל פון דער קהילה. ס׳האָבן זיך באַטייליקט אי־...בער 100 יידן. דער פּרעזידענט פון דער קהילה ...האָט גערעדט איבער דער וויכטיקייט פון דעם טאָג ...און דער באַר „שיר השלום״ האָט פאַרגעשטעלט ...א געלונגענעם קאָנצערט.

...דער עולם האָט פאַרזאַזט פון דז געשמאַקע המן־...טאַשן צוגעגרייטע אין כשרן רעסטאָראַן.

דאָראָהוי

...איך דאָס יאָר זענען פאַרגענומען די פּורים־...פייערלעכקייטן אויף אן אטראַקטיוון אופן. ס׳זע־

נען נישט פאַרגעסן געוואָרן אויך די זקנים אין ...די בתי־אבות. דאָס האָט פאַרגעשטעלט א ...געלונגענעם פּורים־קאָנצערט. דער כשרער רעס־...טאָראַן האָט צוגעגרייט המן־טאַשן און געבעקס.

קלוזש

...א גרויסער צאָל מתפּללים האָבן זיך פאַרזאַמ־...לט דעם 10 מערץ אין אונדז און דעם 11 טן אין־...דערפרי אין דער שול „אוהל צדק״ פון קלוזש, בכדי ...אויסהערן לייענען די מגילה. אין אונדז פון 11 טן ...מערץ איז פאַרגענומען אין הונגן כשרן רעסטאָ־...ראַן א פייערל־חיטן, ביי וועלכער ס׳האָבן זיך ...באַטייליקט א גרויסע צאָל יידישע משפחות.

...דער פּרעזידענט דער קהילה האָט געדרעט אי־...בער דער וויכטיקייט פון טאָג. דאָס תלמוד תורה ...כאָר האָט פאַרגעשטעלט א שיינעם קאָנצערט.

אָנשטענדיקע מענטשן פּראָטעסטירן

חשובער רב הראשי,

איך האָב דערפאַרן מיט פאַרבייטערונג וועגן ...דעם פאַרשווענדן דיר שיל פון אַראָדעאַ. דאָס האָט ...מיך אויפגעגרייטלט, אַלס שרייפטשטעלערן און ...אַלס מענטש. איך בין נישט קיין יידישקע, אָבער ...ס׳זענען נישט פאַראיבער אפילו קיין 40 יאָר זינט ...דער שרעקלעכער שואה, און די היה וואָס מיר האָבן ...געמיינט אז זי איז א פּרינציפּעטע, שאַרפט אירע ...גיפטיקע נעגל.

...די יידישע רעליגיע שטעלט מיט זיך פאַר, בלי ...סקק, די אוראַלטע חוט השדרה פונעם אריינטרט ...פון דעם אייראָפּייער צום הייליקטום, דער מיסטי־

מען אויך אין לויף פון דעם געלונגענעם ספּעק ...טאַקל.

ס׳איז כדאי צו באַטאָנען אז צום אויספירן ...און צום דערפאָלג פון דעם ספּעקטאַקל האָבן גע־...נעבן זייער בייטראָג אועלכע אינטערפּרעטן ווי: ...סיידי גלוק, מאיא מאָרגענשטערן, לעאָני וואָלד־...מאַן־עליאַך, רודי ראָזענפעלד, לוציאַ קאָהן, נעל ...קאָבאַר און אנדערע. די מחברים פון די אינטאַל־...טריטלע טעקסטן זענען: אאורעל פעלעא, אָקטא־...וויאַן פאַווא, וו. בירלעדעאַנו, ט. לאָוויינעסקו ...און אנדערע. די מוזיק פון א. דזשיראָוואַנו, וו. ...מאַטעעסקו, ע. דעדא, מיישו יאַנקו, ב. מעלינינא־...נו, דן מוהלי, און אנדערע, האָבן בלי ספּק ביי־...געטראָגן צום דערפאָלג פון דער פּאָרשטעלונג. ...כדאי צו באַטאָנען אויך דעם שיינעם בייטראָג ...פון די דריי יונגטלעכע פּאָרמאַציעס, דער תלמוד־...תורה כאָר, דער כאָר „שירה ווימרה״ און די פאָר־...מאַציע „מנורה״, אין די ביידע קאָנצערטן.

...און אחרון, אחרון חביב... ווי קען מען שרייבן ...א פּורים רעפעראַטאַזש, אפילו א קורצן, און נישט ...דערמאָנען די פיינע המן־טאַשן און דאָס געבעקס ...מיט וועלכן ס׳האָבן אונדז מכבד געווען דער דער־...פּרעסאָנאַל פון דעם כשרן רעסטאָראַן, בראש ...מיטן ה׳ א. גאָדעאַנו?

מעסאזש

פון הרב הראשי דר. דוד משה ראָזען

צו די יידישע קהלות פון רומעניען

צו חג הפסח תש״נ

טייערע ברידער און פריינט,

ס׳איז די נאכט פון קשיות, פון מער ווי פיר קשיות פון קשיות אן א שעות. מה נשתנה? וואָס האָט זיך געענדערט? דאָס פרעגן נישט נאָר קינדער. ווען מיר עפענען די טויזנטער יעריקע הגדה, ווען מיר הייבן אָן דורכצולעזען דעם ערשטן קאפּיטל פון דער נעשיכטע פון אונזער פאָלק, דערשיינען תיכף שאלות, קשיות, רעטסל, וואָס סע וואָלט זיך געדאַכט אז ס׳איז אויף זיי נישטאָ קיין ענטפערס. א מאָדנער גורל, א גורל פול מיט נישט לאָגישע דערשיינונגען איז דער גורל פון פאָלק ישראל.

מה נשתנה? פאר וואָס איז אנדערש? פארוואָס איז דער גורל אויפלעזער אז דאָס ערשטע מאָל איז געשאפן געוואָרן דער נאָמען „עם בני ישראל", „דאָס יידישע פאָלק" אין א פרעמד און נישט אין איינענעם לאנד? פארוואָס ווערט דער נאָמען ארויסגעזאָגט דאָס ערשטע מאָל נישט פון יידן, נאָר פון א גרויסן שונא ישראל פרעה מלך מצרים, ווען ער רופט אויס, „אָט איז דאָס יידישע פאָלק גרעסער און שטארקער פון אונז!" „הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו"?

מה נשתנה? פאר וואָס איז אנדערש? אנדערע פעלקער האָבן אויך פארוזוכט פון דער ביטערקייט פון דער קנעכטשאפט, אָבער זענען נישט געבוירן געוואָרן אלס א פאָלק נאָך זייענדיק קנעכט. פארוואָס האָבן דוקא די יידן אָנגעהויבן זייער עפּיסטעניע אין דער צייט פון פארקנעכטונג און זייער קאמף פאר נאציאָנאלער באפרייונג, איז אין דער זעלבער צייט אויך געווען א קאמף פאר סאָציאלער באפרייונג?

מה נשתנה? פאר וואָס איז אנדערש? זיי האָבן דאָך תורה געווען מיט זייערע כשרונות אין דינסט פון אלטן מצרים. פארוואָס זשע איז געווען אזא גרויסע שנאה קעגן זיי? צי איז געווען זייער הוילע עקזיסטענץ זייער נרעטסע שולד?

מה נשתנה? אין משך פון טויזנטער יאָרן זענען אויפגעשטאנען פרעה׳ס יורשים. און אין יעדן דור האָבן זיי אונז געוואָלט פארניכטן, זיי, די אראָנאנטע און די מעכטיקע, זיי די וובעציק לייבן קעגן דעם עלנדען לעמעלע, קעגן דער חד נדיא און די נאצעע צייט איז זיי נישט געלונגען זייער ווילן צו מאכן א סוף אן „עבד-לייזונג" און פארהערט זיי זענען אונטערגעגאנגען און מיר זעצן פאר מיט אונזער אייביקן מעסאוש: „לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה?" (תהלים קיח-יז) איך וועל נישט שטארבן, איך וועל זיי איבערלעבן און דערציילן נאָס מעשים.

נישט נאָר פיר קשיות, נאָר קשיות אָן א צאָל. אין דער פסח-נאכט זענען מיר אויך מקיים דעם נביא׳ס ווערטער „ואעבור עליך" און איך וועל איבערגיין איבער דיר" און מיר פלעגן מיט נייסטיקע לופטשיפן איבער די דריי טויזנט פינעף הונדערט יאָר פון אונזער געשיכטע און מיר זעען אז נאָר דאָס יידישע פאָלק „חי כדמיו" נאָר דאָס פאָלק ישראל לעבט דורך זיין בלוט, זיין גורל איז אנדערש פונעם גורל פון אנדערע פעלקער און זיין יסוד מתבוסמת בדמיך איז אין דעם בלוט, וואָס איז פארנאָסן געוואָרן ווי וואסער.

ליל „שימורים", א וואך-נאכט. מיר האָבן באקומען דורכצופירן א שלחות, וואָס נייט איבער די גרענעצן פון די פעלקער, וואָס צעברעכט די מויערן פון אויזשן די מיזוכות, א שלחות וואָס פאראורטייל דאָס „שטייען" אויף אן אָרט, און דאָס איז נאָר צו „זיין" פארויס, צו נייען פארויס אָן אן אויסהער.

ובכן לינט אויף אונז די פליכט צו זיין שומרי החומות, מיר זאָלן אָפּהיטן דאָס הייליקע פייער פון יידישקייט, פון מענטשלעכקייט, מיר זאָלן אכט געבן אז קיין שום כח פון דער ערד זאָל נישט מאָנען צוריק דרייען די רעדער פון דער געשיכטע אויף צוריק; „שומר מה מלילה?" מיר זענען וואך אז די פעלקער זאָלן נישט אנדריסלט ווערן ווען סע לויערן אויף זיי די סכנות פון א נייעם, „פרעה", מיר זענען וואך אָן רו, אז די מענטשן זאָלן נישט פארגעסן צו פרעגן אַלע קשיות, זיי זאָלן נישט אָנגעמען די הוילע פאקטן אזוי ווי זיי זענען, נאָר זיי זאָלן זוכן ווי אזוי זיי צו אנאליזירן דורך שאלות אָן א צאָל, ווייל זיי זענען נאָסט-בעשעפענישן וואָס האָבן זיי בעשאָנקען מיט זוכן און פארשטענדניש, אז זיי זאָלן קענען פרעגן, און נישט אויפהערן פרעגן.

וואָלט מיר געבוירן געוואָרן אין אונזער לאנד, וואָלט מיר נישט פארזוכט דעם ביטערן טעם פון דער קנעכטשאפט פון ערשטן מאָמענט פון אונזער עקזיסטענץ, וואָלט מיר נישט געקאָנט טראָגן דעם פאָן פון דער תורה, „בהוציאך את העם ממצרים, תעבדון את האל על ההר הזה". און פרעה׳ס שנאה וואָלט אויך נישט געלוועדט אויף אונז און עמלק וואָלט אויך נישט באפאלן אונז און דעמאָלט וואָלטן מיר אויך פארשווינדן פון דער וועלט, פונקט אזוי ווי אַלע זענען פארשווונדן געוואָרן. „גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים" (מגילה יד) און המן איז געווען א צורר היהודים" ער האָט זיי פאראייניקט און פארשטארקט מיט זיין שנאה וכבן „פרעה הקדים" פרעה האָט דערגענעטרט די בני ישראל צום אבינו שבשמים. אינעם מאָדנעם גורל, אין דעם ביטערן גורל וואָס מיר האָבן צום ערשטן מאָל פארזוכט, אין פרעה׳ס שנאה, אין אלעמען איז פארהן א סוד: „נצח ישראל".

מיר האָבן זוכה געווען, אין אונזערע טעג, אויפצובויען דאָס הייליקע האוס, מקיים צו זיין דעם חזון פון אונזערע נביאים און מיר טאָרן נישט פארגעסן אויף קיין טרגע אז דער תכלית פונעם פאָלק ישראל און פון ארץ ישראל איז צו זיין „אור לגויים" און נישט חלילה וחס „ככל הגויים" (א ליכט פאר די פעלקער און נישט חלילה וחס ווי אַלע פעלקער), אונזער שטרעבונג איז אז מע זאָל תמיד פרעגן אויף אונז „מה נשתנה?" מיט וואָס זענען זיי אנדערש? ובכן דער-אנפאנג פון אונזער נאָלה איז אז מיר האָבן אזוי טוען אז „מציון תצא תורה ודבר ה׳ מירושלים" פון ציון זאָל ארויס גיין תורה און נאָסט וואָרט פון ירושלים.

טייערע ברידער און שוועסטער,

מיט דאנק און לויבזאָגונג נעמען מיר אויף דעם „זמן הזה" דאָס יאָר בעת מיר לייענען אין דער הגדה נישט נאָר איבער דער נאָלה פון אונזערע אבות, נאָר „אף אותנו גאל עמהם".

אויך דאָס יאָר, וועלן זיך צונויפזאמלען טויזנטער יידן ארום די הקהיישע סדרים. אלע האָבן באקומען אלע מעגלעכקייטן צו פייערן דעם חג הפסח „ככל משפטי וחקתו" דאָס אויסרופן דעם „כל דכפין" איז געלויבט איז נאָט, ביי אונז אין לאנד שוין אין ענין פון פארגאנגענהייט. ביי אונז אין לאנד זענען שוין נישטאָ קיין יידן וואָס זענען „דכפין", אין רומעניען זענען שוין נישטאָ קיין הונגעריקע יידן, נישט נאָר פסח נאָר אפילו א גאנץ יאָר נישט.

מיר נייען פארויס אין א רעזישן, וואָס זיין שטרעבונג איז צו פארבעסערן טאָג-טעגלעך און יאָר איין יאָר אויס דעם לעבנסניוואָ. „מה נשתנה" דאָס איז די אידעיע פון קריטיק, פון פארעכטן. דאָס איז די לאָזונג אז היינט דארף זיין בעסער ווי נעכטן און מאָרגן וועט זיין בעסער ווי היינט.

און אין דער זעלבער צייט האָבן מיר „א ליל שימורים", מיר דארפן אכט געבן אז נייע סכנות זאָלן נישט קאָנען צוריקקערן די רעדער פון דער געשיכטע. די שרירי הישואה פון רומעניען, וואָס געגינסן דאָ פון דער גאנצער רעליגיעזער נאציאָנאלער און קולטורעלער פרייהייט אין דעם לאנד היטן אָפּ ווי זייער שוואָרץ-אָפּל פונעם אויג די עקזיסטענץ, די אויפלייזונג און די פארשריט פון ארץ-ישראל, ווהיין זייערע נשמות גלוסטן.

יידן, צוגעבונדענע בלב ונפש צו זייער פאָלק. געטריי אונזער הייליגאנד רומעניען, קעמפער פאר דער גליקלעכער צוקונפט פון דער גאנצער מענטשהייט, נעמען מיר אויף דעם חג-האביב מיט פרייד און מיט דער האָפענונג אז אזוי ווי מיר האָבן זוכה געווען אים מסדר צו זיין אזוי נזכה לעשותו, פדויים לציון ברינה. מיט דער טראדיציאָנעלער ברכה חג כשר ושמח.

דר. דוד משה ראָזען

הרב הראשי און פרעזידענט פונעם ועד
פון דער פעדעראציע פון די יידישע קהילות
פון רומעניען

מיר ווינטשן אלע אונדזערע לייענער א כשרן פריילעכן פסח
די רעדאקציע

צייטשריפט

פונעם יומעניש רעליגיעזן יידנטום

דערשיינט צוויי מאָל אין חודש ● 1.4.1990 ● בוקארעשט

דער באזוך פון כבוד הרב הראשי שליט״א אין פ.ש.א.

דעם 19 טן מערץ 1990 איז אין ניו יאָרק פארגעקומען א זיצונג פון דער קאָנפערענץ פון די דיגרויסע יידישע אָרגאניזאציעס פון די פאראייניקטע שטאטן פון אמעריקע, פרעזידירט פון ה׳סימור רייך. ס׳האָבן זיך באטייליקט הונדערטער פארשטייערס פון די גרויסע יידישע אָרגאניזאציעס אין די פ.ש.א.

ה׳ פרעזידענט סימור רייך האָט באגריסט מיט וואָרעמקייט דעם רב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א, אונטערשרייבנדיק זיינע גרויסע פארדינסטן אינעם פארטייטיקן די אינטערעסן פון דער יידישער באפעלקערונג פון רומעניע און פון דעם יידישן פאָלק. כבוד הרב הראשי שליט״א האָט פארגעשטעלט און עקספּאָזע איבער דער גרויסער טעלער פון די יידישע קהילות אין רומעניע און האָט געענטפערט אויף די פראגן פון די וועזנדיקע. כבוד הרב הראשי און די רבציאן האָבן געגאָסן פון א וואָרעמער אויפנאמע און א באגעגענונג מיט די אָנוועזנדיקע.

אין דעם זעלבן טאָג, האָט כבוד הרב הראשי שליט״א געהאַט א פריינדלעכן צוזאמענטרעף מיט דעם אמבאסאדאָר פון רומעניע אין די פאראייניקטע שטאטן פון אמעריקע, ה׳ווירדזשיל קאָנסטאנטינעסקו מיט וועלכן ער האָט באהאנדלט פאר א דענע פראָבלעמען על סדר-היום.

צוזאמענטרעף

דער רב הראשי פערזענלעך איז געראטעוועט ווארן.

דער שטעלפארטרעטער פונעם סטייט דעפארטמענט האָט געלויבט די טעטיקייט און די בערגעגענקייט פון כבוד הרב הראשי שליט״א לטובת דער יידישער קהילה און פאר דעם ישראל דאָס רומענישע פאָלק.

ער האָט פארזיכערט אז אויך וויי וועט די אמעריקאנער רעגירונג שטיצן דיס אויפן וועג צו דעמאָקראטיצע און וועט נאָכמיט אינטערעסירן דאָס פארזיכערן פון דער יידישער קהילה אין רומעניע קעגן א יעדוועדער אויף צו דערוואכן דעם אנטיסעמיטיזם.

עמפאנג ביי כבוד הרב הראשי שליט״א

כבוד הרב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א האָט-דעם 13 טן מערץ ד.י. אויפגענומען זיין עקסצעלענץ ה׳ ד״ר קלאוס טערפלאָט, דער אמבאסאדאר פון מערב-דייטשלאנד אין בוקארעשט.

דער צוזאמענטרעף איז פארגעקומען אין פריינדלעכער אטמאספערע.

דער קולטורעלער פאראיין פון פריינדשאפט רומעניע-ישראל

זונטיק דעם זיבטן מערץ 1990 איז אין בוקארעשט פארגעקומען די גרינדונג פון דער „קולטורעלן פאראיין פון פריינדשאפט רומעניע — ישראל, — דער רומענישער קאָרעספּאנדענט פון דער לינגע פון פריינדשאפט ישראל-רומעניע", וואָס איז געשאפן געוואָרן פריער.

אלס פרעזידענט פון דעם פאראיין איז אויסגעוויילט געוואָרן, ה׳רעזוואן טעאָדאָרעסקו, פארזיצער פון דער פרייער רומענישער האָדאָלעווייזיק, און אלס ערן פרעזידענטן זענען געוואָרן: ה׳ צבי מזאר, דער אמבאסאדאָר פון ישראל אין רומעניע, ה׳ דר. שטעפאן פון ה׳ אקאד. פראָפ. שטעפאן פון ה׳ צבי מזאר, דער אמבאסאדאָר פון ישראל אין רומעניע.

אן ערשטראנגיקער ציוניסטישער העלד

חשובע לייענער, — נישט פארגעסן קיין גרעסערע פרייד, ווי צו זען די וואָרעמקייט מיט וועלכער „די יידן רינגלען ארום זייער רב"! דער ציטאט געהער דעם" דע מיימס" און איז נוגע דעם רב הראשי פון רומעניע, ד״ר דוד משה ראָזען. פאר די פון אונדז וועלכע זענען געווען אין רומעניע אז, האָבן געהאט מער ווי איין מאָל אן אונטערראונג מיטן רב הראשי, איז שווער צו פארשטיין אז ד״ר ראָזען האָט געפעגנט עפעקטיוו ארבעטן אָן צו מאכן הנחות דעם אלטן רעזשים. איינציק, ווילן אפשר אנאליזירן און פילאָזאָפירן איבער דעם עפיטשן אספעקט פון אזא מין סוזשעט. משה ראָזען האָט אָבער נישט די נויטיקע צייט דערצו. ער האָט שוין פון לאנג געמאכט דעם שווערן אויס-וואָל, און האָט אויסגעוויילט די טעטיקייט וואָס איז געווידמעט דער ווירקלעכקייט פונעם לעבן. ער האָט סיי ווען געענטפערט פארלאָזן רומעניע, אָבער ער האָט נישט אויסגעוויילט די אלטערנאטיווע.

אין לעבן זענען פארגעקומען מאָמענטן פון א בי-לאנען. די עליה פון 400 טויזנט יידן פון רומעניע! איבער 300 טויזנט סידורים און ספרי-תורה אי-בערגעשיקט קיין ישראל; א פולער פּראָגראם פון חינוך פאר יונגט און די זאָרג אין יידישן גייסט-לגבי די זקנים! נישט נאָר איין „עקזעמפּלאר" אין בוקארעשט, נאָר בשרע רעסטאָראנען אין די קליינע קהילות פונעם לאנד, מעדיצינישע הילף און בתי-אבות, אין איין וואָרט, אן אויסערגעוויילטער טעלעד גוט אָרגאניזירטע קהילה אונטער זיין גרעסטן אָנפירער, — נישט פארגעסן אז ער האָט געגעבן אלס ווייטיקע אויפן אויפנאמע מיט וועלכע ער האָט געגאָסן אין די רבציאן.

לויט אונדזער מיינונג, שטיינט איבער דער ראָזען אויך דעם בקיאזודיקן ביליאָנער, ה׳ מאָרדכי אויפגעהאלטן לעבעדיק נישט נאָר דאָס לעבן אין רומעניע, נאָר דאָס ייד׳שן אין אלגעמיין. נעמענדיק אין אכט נרוסע טייל פון זיין טעטיקייט האָט געטראָגן סאָציאלן באראקטער, איז דער עפעקט דאָס אויפהאלטן אומלעשבאר דעם פלאַם יידישקייט אין די באלקאנען, טראָץ אלע ריזיקן און מכשולים.

לויט די מזרח-אייראָפּעישע באגריפן, האָט יידישקייט איבערגעלעבט אומבארידט, הויבן ניווָאָ פון געמישטע חתונות און זיין איינפלוס און אינטערעס פאר יידישקייט זיך פערמאנענט אויפגעהאלטן אין דער און דערפון האָבן געהאט צו געווינען אונדזערע מזרח-אייראָפּעישע קהילות, וואָס זייער זיך גענוטיקט אין שטיצע.

ישראל ווייגשטאָק

גרינדער, גרופּע פון יידישער אידענטיטעט

פעטער לוי, פראנק קי

ארטיקל דערשינען אין „דזייס קר

מעדיצינישע רעליגיעזע יידישע

ישראל ווייגשטאָק

פעטער לוי, פראנק קי

ידיעות אחרונות

ירושלים, יום ראשון, ל"ז בניסן תש"ן 1990 — מס' 689 — 20 אג'

חג כשר ושמח לכל קוראינו

אנו מאחלים לכם

מערכת

ל ר ל י

ל"ת חשון הפסח ל"ג בעומר

לקראת חגי ישראל הרב מאיר לוין

##